

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

## TAKTIKA VÝSLECHU

Interrogation tactics

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Zdeněk Konrád, CSc.

Diplomant: Karel Novák, 5.ročník

Praha, červen 2013

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne

Karel Novák

## **Poděkování**

Rád bych poděkoval doc. JUDr. Zdeňku Konrádovi, CSc. za souhlas s vedením mé práce, za jeho odborné rady a připomínky při jejím vypracování.

# OBSAH

|                                                                             |    |
|-----------------------------------------------------------------------------|----|
| Úvod.....                                                                   | 3  |
| 1. Výslech jako kriminalistická metoda .....                                | 5  |
| 1.1 Pojem, podstata a cíl výslechu .....                                    | 5  |
| 1.2 Druhy výslechu.....                                                     | 7  |
| 1.3 Proces formování výpovědi .....                                         | 10 |
| 1.4 Právní úprava.....                                                      | 12 |
| 1.5 Dokumentace výslechu .....                                              | 16 |
| 2. Příprava výslechu.....                                                   | 21 |
| 2.1 Analytická část.....                                                    | 22 |
| 2.1.1 Analýza dosud shromážděných materiálů .....                           | 23 |
| 2.1.2 Analýza osobnosti vyslychaného .....                                  | 24 |
| 2.1.3 Analýza znalostí, schopností a psychického stavu vyslychajícího ..... | 25 |
| 2.2 Syntetická fáze.....                                                    | 26 |
| 2.2.1 Stanovení místa výslechu.....                                         | 27 |
| 2.2.2 Plán výslechu.....                                                    | 29 |
| 3. Taktika výslechu.....                                                    | 30 |
| 3.1 Konstrukce výslechu .....                                               | 30 |
| 3.1.1 Úvodní stadium .....                                                  | 30 |
| 3.1.2 Stadium souvislého líčení .....                                       | 32 |
| 3.1.3 Stadium otázek a odpovědí .....                                       | 33 |
| 3.1.4 Sugescie a sugestivní otázky .....                                    | 34 |
| 3.1.5 Typické výslechové situace .....                                      | 37 |
| 3.2 Základní taktické postupy .....                                         | 39 |
| 3.2.1 Formování psychologického kontaktu .....                              | 39 |
| 3.2.2 Analýza výpovědi v průběhu výslechu .....                             | 44 |

|       |                                                                                                     |        |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 3.2.3 | Pomoc vyslychanému k překonání zdánlivě zapomenutého a subjektivních<br>nedostatků reprodukce ..... | 50     |
| 4.    | Psychologické působení na lživě vypovídající osoby .....                                            | 56     |
| 4.1   | Odhalení, objasnění a odstranění příčin motivující lživou výpověď .....                             | 58     |
| 4.2   | Stimulování kladných vlastností vyslychaného.....                                                   | 60     |
| 4.3   | Využití emocionálního napětí vyslychaného .....                                                     | 61     |
| 4.4   | Využití vnitřních rozporů ve výpovědi a rozporů mezi výpovědí a jinými důkazy<br>63                 |        |
| 4.5   | Využití reflexních úvah na lživě vypovídajícího .....                                               | 65     |
|       | Závěr .....                                                                                         | 71     |
|       | Použité prameny .....                                                                               | - 73 - |
|       | Literatura .....                                                                                    | - 73 - |
|       | Odborné články .....                                                                                | - 75 - |
|       | Právní předpisy .....                                                                               | - 75 - |
|       | Internetové odkazy .....                                                                            | - 75 - |
|       | Abstract: Interrogation Tactics.....                                                                | - 77 - |
|       | Resumé: Taktika výslechu .....                                                                      | - 78 - |
|       | Key words – Klíčová slova.....                                                                      | - 79 - |

## ÚVOD

Výslech je možné podrobit popisu a analýze různými způsoby v závislosti na vědním oboru, který se výslechem zabývá. Problematiku výslechu lze zkoumat jednak z pohledu trestněprávní vědy, která se výslechem zabývá jako procesním úkonem trestního řízení, z pohledu forenzní psychologie, která ho vnímá jako specifickou formu sociálního styku, nebo z pohledu kriminalistiky, která rozebírá výslech jako jednu z mnoha kriminalistických metod.

Tato práce bude věnována problematice výslechu z kriminalistického hlediska jako jednoho z nejvýznamnějších a nejpoužívanějších prostředků k získání kriminalisticky a právně relevantních skutečností při objasňování trestné činnosti. V práci se zaměřím především na taktické postupy vypracované kriminalistickou doktrínou a používané ve výslechové praxi. Všechny tři výše uvedené vědní disciplíny zabývající se výslechem jsou vzájemně propojené. Vypracování jednotlivých taktických postupů a metod výslechu se neobejde bez znalosti právního rámce, v němž mají být postupy aplikovány. Zároveň poznatky z oboru forenzní psychologie pomáhají taktické postupy a metody dále rozvíjet. Právě množství informací z různých vědních oborů bylo hlavním motivem k výběru této diplomové práce, neboť se domnívám, že v právní praxi je vhodné, ne-li nezbytné, znát nejen právní úpravu výslechu, ale také umět výslech správně provést.

Cílem této práce je systematicky shrnout poznatky o základních taktických postupech a metodách využívaných ve výslechové praxi, které odpovídají požadavkům trestního práva. Takové poznatky by měly vyslychající osoby navést v jakých situacích postupy užít, jakým způsobem je aplikovat, na co si při nich dávat pozor a čeho se vyvarovat.

Než přistoupím k samotné problematice taktiky výslechu, která představuje stěžejní část této diplomové práce, považuji za vhodné nejprve v první části pojednat o obecných aspektech výslechu a výpovědi. Také rozeberu a zhodnotím právní úpravu výslechu, neboť kriminalistická nauka musí zohledňovat požadavky kladené právním řádem na provádění výslechu. Druhou část práce věnuji přípravě výslechu jako nezbytnému předpokladu k dosažení cíle výslechu. Ve třetí a čtvrté části práce rozeberu jednotlivé

taktické postupy, jelikož právě na jejich správné volbě a aplikaci často závisí výsledek výslechu, popřípadě i trestního řízení.

Ke zpracování práce jsem zvolil metodu teoretického bádání, především metodu srovnávací analýzy a logického myšlení. Vycházel jsem z platné právní úpravy a studia zejména literatury kriminalistické, ale také právní a psychologické.

Tato práce z důvodu omezeného rozsahu nikterak nezohledňuje zvláštní metody a postupy využívané při výslechu osob se specifickými vlastnostmi, jako je například výslech dítěte, osoby těžce nemocné atp.

# 1. VÝSLECH JAKO KRIMINALISTICKÁ METODA

Výslech je jednou z nejstarších a nejčastěji používaných kriminalistických metod a díky své univerzálnosti se může použít při vyšetřování téměř každé kriminalisticky relevantní události.

## 1.1 POJEM, PODSTATA A CÍL VÝSLECHU

O vymezení pojmu výslechu z kriminalistického pohledu se pokouší většina autorů, proto se v kriminalistické literatuře setkáme s celou řadou definic, které spolu více či méně korespondují. Definice by měla pokud možno jednoznačně a výstižně postihnout význam a podstatu nějakého pojmu.

Někteří autoři vymezují výslech následujícím způsobem: „*Výslech jako vyšetřovací úkon je složitým tvůrčím procesem, který je určován aktivní činností vyslychajícího a je zaměřen k tomu, aby protokolováním výpovědi vyslychaného byly získány věrohodné poznatky o vyšetřované události.*“<sup>1</sup> Dle mého názoru tato a jí obdobné definice vykazují zásadní nedostatek v zahrnutí protokolace, tedy procesního zachycení sdělení vyslychaného, jako obecného pojmového znaku výslechu. Opírám se především o to, že protokolace může být prováděna jednak během samotného výslechu, ale také až po jeho skončení. Také samotné zařazení výslechu pouze do systému procesních úkonů považuji z kriminalistického pohledu za chybné. Z pohledu trestněprávní vědy je výslech procesním úkonem, ovšem z pohledu kriminalistiky je nutno na výslech pohlížet jako na metodu získávání výpovědi, která je využívána po celém světě nehledě na právní regulaci trestního řízení. Tuto skutečnost vystihl Musil<sup>2</sup>, který k vymezení pojmu výslechu dodává, že je-li tato metoda použita orgány činnými v trestním řízení, je současně trestně procesním úkonem.

Právě tento autor dle mého názoru velice výstižně vymezil pojem výslechu. „*Výslech je metoda kriminalistické praktické činnosti, při které se formou výpovědi získávají*

---

<sup>1</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., PRERAD, V. *Taktika výslechu obviněného a svědka v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. S. 29.

<sup>2</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. S. 156.



poznatky o vyšetřované události, které jsou obsaženy v paměťových stopách vyslýchaných osob.“<sup>3</sup> V této definici je optimálně vyjádřena podstata výslechu, která spočívá v získávání kriminalisticky relevantních informací jejich vydělováním z paměťových stop člověka, tedy reprodukcí vnímaného. Takovou definici bychom mohli považovat za ideální, kdyby ovšem obsahovala ještě jeden pojmový znak, kterým je právní rámec výslechu. Zatímco Němec<sup>4</sup> pokládá při vymezení výslechu zdůrazňování jeho zákonnosti za nadbytečné, neboť chápe tento atribut jako samozřejmou součást každé kriminalistické metody, Konrád<sup>5</sup> je opačného názoru. Přikláním se k tomu, že by do definice výslechu měl být zahrnut i právní rámec výslechu bez ohledu na konkrétní normy, které ho regulují, jelikož se jedná o velmi důležitý znak ovlivňující pak výslednou podobu výslechu.

V souladu s výše uvedeným bych mohl navrhnout ideální definici výslechu takto: Výslech je specifická kriminalistická metoda, kterou se v souladu se zákonem získávají formou výpovědi kriminalisticky a právně relevantní informace z paměťových stop člověka.

Někteří zahraniční autoři<sup>6</sup> rozlišují mezi výslechem (interrogation) a rozhovorem (interviewing). Rozhovor je prováděn v přátelském tónu a jeho cílem je především získání informací. Výslech je naopak činností, jejímž cílem je získání pravdy nebo doznání, a je uplatňován v případech, kdy si je vyslýchající jistý vinou podezřelého. Je při něm používán obviňující způsob vedení výslechu spočívající v opakování tvrzení s cílem jeho potvrzení, nikoliv v pokládání nezaujatých otázek. Takové pojetí výslechu se neshoduje s českou kriminalistickou naukou ani není slučitelné s českou právní úpravou.

---

<sup>3</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. S. 156.

<sup>4</sup> NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Eurounion, 2004. ISBN 80-7317-036-1. S. 181.

<sup>5</sup> KONRÁD, Zdeněk. *Vysvětlení – zvláštní druh výslechu?*. *Kriminalistika*. 1999. roč. 32, č. 4, S. 297.

<sup>6</sup> INBAU, Fred E. et al.: *Criminal Interrogation and Confessions*. Jones & Bartlett Learning, 2011. ISBN 978-0-7637-9936-6. S. 4-6.

Podstatou výslechu je získávání informací zachycených ve vědomí člověka jejich reprodukcí. Nejedná se o každou informaci takto získanou, ale pouze o informace související s událostmi spáchaných trestných činů nebo jinými důležitými skutečnostmi, tedy o informace kriminalisticky nebo právně relevantní. Získávají se formou výpovědi, kterou rozumíme sdělení vyslychané osoby učiněné v průběhu výslechu a zadokumentované podle příslušných právních předpisů.<sup>7</sup> Získané poznatky z výslechu mohou podle svého charakteru být samotnými důkazy nebo pouhým pramenem informací využitelným orgány činnými v trestním řízení (např. pro další postup ve vyšetřování nebo upřesnění taktiky dalšího vedení výslechu).<sup>8</sup>

Cíle výslechu budou vždy určovány s ohledem na konkrétní případ, lze ovšem shrnout, že obecným cílem výslechu je získání úplné a věrohodné výpovědi v zájmu zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.<sup>9</sup> K získání skutečně hodnověrných poznatků je nutné jednak dodržovat platnou právní úpravu, kterou představuje především zákon o trestním řízení soudním (dále jen „TrŘ“) a Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“), ale také respektovat vědecká doporučení rozpracovaná kriminalistickou vědou.

## 1.2 DRUHY VÝSLECHU

V kriminalistické literatuře lze najít celou řadu rozličných kritérií, podle kterých lze provést rozdělení a roztřídění výslechů na jednotlivé druhy. Tato část práce nepodává kompletní katalogizaci druhů výslechu a ani to není jejím cílem. Pouze se zmíní o některých hlediscích dělení, které mají vliv na způsob vedení výslechu. Samozřejmě, že každý výslech je jedinečný a závisí na mnoha proměnných okolnostech. Praktické využití kategorizace tkví v tom, že v určitých situacích lze vypracovat pravděpodobný model chování vyslychaného, lépe provést přípravu s ohledem na druh výslechu a snadněji zvolit vhodnou taktiku výslechu.

---

<sup>7</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 104.

<sup>8</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 7.

<sup>9</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 247.

Jedním ze základních kritérií je procesní postavení vyslychané osoby, které odráží právní úpravu obsaženou v trestním řádu. Toto rozdělení umožňuje zohlednit zainteresovanost vyslychané osoby na průběhu výsledku výslechu a na procesu objasňování.<sup>10</sup> Rozeznáváme tedy výslech podezřelého, obviněného, obžalovaného, svědka, poškozeného, znalce a podání vysvětlení.

V některých kriminalistických publikacích<sup>11</sup> se lze setkat s tvrzením, že zvláštním druhem výslechu s ohledem na formu nebo taktiku provedení je vysvětlení. Tiplica<sup>12</sup> pak dokonce považuje vysvětlení vedle výslechu za další formu získávání informací od osob z hlediska zákonných předpisů. S takovými tvrzeními se nemohu ztotožnit a považuji je za chybné a z hlediska pojmosloví za zavádějící. Výslech v souladu s výše uvedenými znaky je určitou metodou, jejímž výsledkem je výpověď jako výsledek aplikace této metody. Vysvětlení tak analogicky nelze považovat za zvláštní druh výslechu, nýbrž za druh výpovědi, která je výsledkem aplikace určité metody. Vysvětlení je nutné vymezit jako sdělení osoby vyzvané na základě zákona k podání potřebných vysvětlení. Pojmem podání vysvětlení pak rozumím samotný procesní úkon, který je prováděn na základě zákona oprávněnými osobami.

Zároveň úkon samotný nepovažuji za zvláštní, ale za běžný druh výslechu, kde kritériem dělení je procesní postavení vyslychaného. Především z toho důvodu, že ačkoliv jsou v právní úpravě rozdíly mezi těmito úkony, z kriminalistického hlediska se podání vysvětlení vyznačuje stejnými pojmovými znaky (uvedenými v předchozí kapitole) jako výslech.

Porada<sup>13</sup> považuje za velice významné pro určení správné taktiky výslechu vztah vyslychané osoby k vlastní výpovědi. Z tohoto pohledu dělíme výslech na:

---

<sup>10</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 102.

<sup>11</sup> Např. MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. S. 156.

<sup>12</sup> TIPLICA, Mircea. *Kriminalistická taktika*. 2.vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1999. ISBN 80-7251-007-X. S. 64.

<sup>13</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 247.

- výslech osob, které chtějí vypovídat pravdu, a jejichž úmysl se kryje s nastalým následkem,
- výslech osob, které chtějí vypovídat pravdu, avšak úmysl se z některých objektivních nebo subjektivních důvodů s nastalým následkem nekryje a
- výslech osob, které nechtějí vypovídat pravdu.

Dalším kritériem, podle kterého lze dělit výslech, je trestní minulost vyslychané osoby. Rozlišujeme výslech osoby dosud netrestané, osoby již trestané a výslech recidivisty. Při výslechu dosud netrestané osoby je nutné vycházet z předpokladu, že tato osoba je bezúhonná, s dostatečným právním vědomím a bude vystupovat slušně, s respektem. Navíc pravděpodobně nebude mít žádnou zkušenost s výslechovou praxí, což poskytuje vyslychajícímu značnou výhodu. Takový výslech lze považovat za standardní a měl by být bezproblémový. U osoby dříve trestané je třeba počítat s tím, že osoba již má zkušenosti s výslechovou praxí. Ochota kooperace bude záležet na předchozí zkušenosti s výslechem. Výslech recidivisty, tj. osoby opakovaně páchající trestnou činností, je ve většině případů nejproblematičtější, a proto vyžaduje důkladnou přípravu především s ohledem na jeho osobnost a vhodnou volbu taktických prostředků.<sup>14</sup>

V některých publikacích<sup>15</sup> není vydělován výslech recidivisty od výslechu jiných osob dříve již trestaných. Osobně se ale přikláním k výše uvedenému rozdělení, protože mám za to, že recidivisté jsou natolik specifická skupina osob páchajících trestnou činností, že by jim měla být věnována zvláštní pozornost s ohledem na taktiku výslechu.

Kriminalistika vypracovává také specifická taktická doporučení s ohledem na osobní zvláštnosti vyslychaných, zejména s ohledem na věk a zdravotní stav. Z tohoto pohledu můžeme rozeznávat výslech dětí, mladistvých, osob mentálně postižených, osob nemocných, zraněných, umírajících nebo osob starých.<sup>16</sup>

---

<sup>14</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 17-18.

<sup>15</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 102.

<sup>16</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. S. 156.

Jistě by se našly i další kritéria, podle kterých by bylo možno roztřídit výsledky, ovšem domnívám se, že shora uvedené druhy výsledku jsou z pohledu taktiky výsledku ty nejvýznamnější.

### **1.3 PROCES FORMOVÁNÍ VÝPOVĚDI**

Proces formování výpovědi a její zákonitosti zkoumá odvětví forenzní psychologie (psychologie výpovědi), jejíž poznatky pak pomáhají v kriminalistické praxi. Psychologie vnímá výpověď jako produkt vzájemné interakce vyslyšajícího a vyslychaného a současně jako výsledek psychické činnosti, stavů i vlastností vypovídajícího. Je tedy produktem a projevem celé osobnosti člověka.<sup>17</sup>

Výpověď představuje subjektivně vytvořený soubor informací o skutečnostech, které proběhly v minulosti, které vyslychaná osoba vnímala a zapamatovala si je.<sup>18</sup> Určitá událost vytvořila ve vědomí člověka paměťovou stopu, jejíž dekodování a získání informace z ní by mělo být cílem výsledku. Informace obsažené v paměťových stopách mohou být dekodovány pouze jejím nositelem reprodukcí (výpovědí) nebo rekognicí (znovupoznáním).<sup>19</sup>

Výpověď nikdy neposkytne přesný obraz dříve vnímané skutečnosti, ale obraz zprostředkovaný, který může být ovlivněn vnímáním a dalšími psychickými procesy působícími v průběhu utváření výpovědi. Vyslychaná osoba tedy:

- netlumočí vnímání události, ale pouze vzpomínky na ni, které prošly jejím vědomím,
- tyto vzpomínky interpretuje, přičemž jazyk zde má povahu kódu mezi oběma stranami a

---

<sup>17</sup> GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 168.

<sup>18</sup> SPURNÝ, Joža. *Psychologie výsledku*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 25.

<sup>19</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 9.

- není vyloučeno, že informace od ní získané budou v rozporu s objektivními skutečnostmi.<sup>20</sup>

Stejně jako je výpověď složitou psychickou činností i samotné její formování je velmi komplikovaný proces. Představuje činnost konkrétního člověka v konkrétní situaci ovlivněnou celou řadou významných faktorů. Mezi aspekty ovlivňující formování výpovědi patří:

- historický aspekt (každá výpověď má svoji cestu počínající vnímáním, procházející zapamatováním a vybavováním a konče reprodukcí vnímaného),
- osobnostní aspekt (výpověď je vždy ovlivňována psychickými a fyzickými vlastnostmi člověka, jeho stavy, názory, emocemi, životními zkušenostmi aj.),
- situační aspekt (podmínky, za nichž se výslech uskutečňuje, čímž se rozumí především místo výslechu, přítomnost osob u výslechu, vystupování vyslychajícího),
- sémantický aspekt (intelektuální a jazykové schopnosti vyslychaného).<sup>21</sup>

Tradičně se rozlišují čtyři hlavní etapy utváření výpovědi. Každá z těchto fází se vyznačuje specifickými riziky, která mohou negativně ovlivnit výpověď vyslychané osoby. Formování výpovědi zahrnuje následující fáze:

- 1) získávání informací (vnímání a percepční zpracování události),
- 2) vštípení a uchování informací (uložení informací v paměti),
- 3) předávání informací (vzbavování formou reprodukce či znovupoznání),
- 4) příjem, zpracování a zachycení informací vyslychajícím.<sup>22</sup>

Někteří autoři<sup>23</sup> uvádějí, že opakované svědectví lze považovat za další, tzn. pátou etapou formování výpovědi. Nelze popírat fakt, že ve výpovědi mezi jednotlivými

---

<sup>20</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 15.

<sup>21</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 15-16.

<sup>22</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 337.

výslechy dochází k působení celé řady faktorů, které ovlivňují a dotvářejí její podobu. Opakovaný výslech se rovněž vyznačuje určitými specifiky. Čírtková<sup>24</sup> zmiňuje, že dochází k tzv. reprodukci reprodukováného (tendence uvádět to, co vyslýchaný sdělil při předchozím výslechu a nikoliv to, co vnímal). Nepovažuji ovšem samotný opakovaný výslech za další etapu formování výpovědi. Názor opírám o argument, že u výpovědi dochází pouze k jejímu dotváření v paměti, novému předání informací a dalšímu zachycení vyslychajícím. Jedná se tedy o opakování třech posledních etap formování výpovědi, nikoliv o další etapu.

Poznatky z forenzní psychologie nám umožňují vytvořit si představu o tom, jaké psychologické skutečnosti se uplatňují v průběhu výslechu, když vyslýchaný sděluje důležité informace. Nejčastěji se využívají v postupech zaměřených na osvěžování paměti (pomáhají vybrat účinné postupy k podpoření paměti vyslycháného v situacích, kdy spolupracuje, ale není s to si určité skutečnosti vybavit) a při posuzování věrohodnosti výpovědi (poznatky jsou využívány při psychologickém rozboru pro posouzení věrohodnosti osoby i výpovědi).<sup>25</sup>

#### **1.4 PRÁVNÍ ÚPRAVA**

Výslech je jako jeden z nepoužívanějších procesních úkonů v trestním řízení upraven především zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen TrŘ) a to v hlavě V. nazvané dokazování. Ve vztahu k výslechu jsou upraveny především důvody získávání výpovědi a práva a povinnosti osob na něm zúčastněných. Zákon neupravuje výslech obecně jako procesní úkon, ale obsahuje úpravu jednotlivých druhů výslechu podle procesního postavení vyslychaných osob. V zákoně tak nalezneme úpravu výslechu obviněného, svědka, znalce a podání vysvětlení. Podle mého názoru by bylo jistě z hlediska významnosti výslechu v trestním řízení a přehlednosti úpravy vhodnější obecně upravit institut výslechu a poté až vymezit zvláštnosti jednotlivých druhů

---

<sup>23</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., PRERAD, V. *Taktika výslechu obviněného a svědka v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. S. 73.

<sup>24</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 354.

<sup>25</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 336-337.

výslechu. Avšak důležitější než formální stránka úpravy výslechu v zákoně je samotná materie úpravy, tedy samotný obsah regulace výslechu jako procesního úkonu. Nespatřuji tedy takový důvod za dostatečný k případné změně právní úpravy výslechu.

Některé zásady trestního řízení a základní práva související s výslechem jsou zakotveny již na ústavní úrovni v Listině základních práv a svobod. Jedná se např. o zákaz mučení, jiného krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení (čl. 7, odst. 2), právo každého odepřít výpověď, bylo-li by jemu samotnému nebo osobě blízké způsobeno nebezpečí trestního stíhání (čl. 37, odst. 1), právo obviněného odepřít výpověď z jakéhokoliv důvodu (čl. 40, odst. 4).

Při výkladu ustanovení upravujících samotný výslech nesmí být opomenuty ani základní zásady trestního řízení, na nichž spočívá trestní právo procesní. Jejich uplatnění je nezbytným předpokladem a zárukou splnění úkolů trestního řízení. Mezi takové zásady patří zásada přiměřenosti a zdrženlivosti (§ 2, odst. 4 TrŘ), ze které vyplývá povinnost orgánů činných v trestním řízení při provádění úkonů trestního řízení (tedy i výslechu) zasahovat do práv a zájmů osob jen v odůvodněných případech, na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení. Velmi důležitá je zásada materiální pravdy (§ 2, odst. 5 TrŘ), ze které vychází povinnost zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení. Zřejmě nejdůležitější zásadou je zásada zákonnosti (§ 2, odst. 1 TrŘ), na základě níž nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nalezení pravdy tedy není absolutní hodnotou a podstatné vady dokazování mohou způsobit i absolutní neúčinnost předmětu důkazu.<sup>26</sup>

Výslech obviněného je upraven v § 90 – 95 TrŘ. Výslech by se měl konat tak, aby poskytl úplný a jasný obraz o skutečnostech důležitých pro trestní řízení. Před prvním výslechem je třeba zjistit totožnost obviněného, dotázat se na jeho majetkové a rodinné poměry, objasnit mu podstatu obvinění a poučit jej o právech. Jedná se o úvodní stádium výslechu, na nějž navazuje monolog. V něm se má obviněný možnost souvisle

---

<sup>26</sup> CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. Trestní právo procesní. 4. vyd. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-594-X. S. 57, 67, 81.



a podrobně vyjádřit ke svému obvinění a nabídnout důkazy ke svým tvrzením. K doplnění výpovědi a odstranění nejasností má pak v další části výslechu (dialog) možnost vyslychající klást otázky. Z právní úpravy vychází i kriminalistika při stanovení tří základních částí výslechu, úvodní části, monologu a dialogu. Obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo doznání. V pokládaných otázkách nesmí být naznačeno jak na ně odpovědět (sugestivní otázky) a nesmí v nich být předstírány klamavé a nepravdivé okolnosti (kapciózní otázky). Výše uvedený postup stejně jako procesní práva se vztahují i na zadrženou podezřelou osobu (v souladu s § 76, odst. 5 TrŘ).

Výslech svědka je upraven v § 97 – 103 TrŘ. Povinnost svědčit je všeobecná, tudíž každý má povinnost dostavit se na předvolání a podat svědectví. Na druhé straně zákon upravuje situace, kdy osoba může odepřít výpověď (§ 100 TrŘ) nebo kdy je výslech zakázán (§99 TrŘ). I výslech svědka je členěn do tří navazujících částí. V úvodní části je třeba zjistit jeho totožnost, poměr k obviněnému, poučit ho o právech a povinnostech a významu výpovědi, dotázat se na poměr k projednávané věci nebo jiné okolnosti pro zjištění hodnověrnosti. Poté mu je dána možnost souvisle vypovědět vše, co o dané věci ví, popřípadě mu mohou být kladeny otázky k doplnění výpovědi. Zákon uvádí, že mu nesmějí být kladeny pouze otázky sugestivní, zákaz kapciózních otázek jako u obviněného neuvádí. Ovšem analogicky lze dojít k názoru, že i u svědka jsou kapciózní otázky nepřijatelné, k čemuž se přiklání i Šámal.<sup>27</sup> Na rozdíl od obviněného má svědek povinnost vypovídat pravdu a nic nezamlčet, jinak se vystavuje trestní odpovědnosti za trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku,<sup>28</sup> osoba podávající vysvětlení pak odpovídá za přestupek křivého vysvětlení.<sup>29</sup>

Podání potřebných vysvětlení je velice častým procesním úkonem prováděným policejním orgánem především za účelem objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Jeho úpravu nalezneme jednak

---

<sup>27</sup> ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: Komentář, I. díl. 6., doplněné a přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2008. 978-80-7400-043-0.

<sup>28</sup> Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. § 346.

<sup>29</sup> Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích. § 47a.

v trestním řádu (především v § 158 odst. 3 a v následujících odstavcích), ale také v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (§ 61), jelikož vysvětlení nemusí být vyžadováno pouze v souvislosti s trestním řízením, ale může být vyžadováno i za jiným účelem (např. při pátrání po hledaných osobách). Při podání vysvětlení má každý právo na právní pomoc, musí vypovídat pravdu a nic nezamlčet, s výjimkami odepření vysvětlení a zákazu výslechu z důvodů stejných jako u svědka. O obsahu vysvětlení se neseписuje protokol jako u výslechu, nýbrž úřední záznam. Slouží především ke zvážení, zda nemá být osoba podávající vysvětlení vyslechnuta jako svědek. Úřední záznam může být použit jako důkazní prostředek v řízení před soudem za podmínek stanovených zákonem, které konkretizuje § 211 odst. 6 TrŘ. Ten stanoví, že lze se souhlasem státního zástupce a obžalovaného v hlavním líčení číst i úřední záznamy o vysvětlení osob. Jedná se o vcelku nové ustanovení, které přinesla novela trestního řádu<sup>30</sup> účinná od 1. ledna 2012. Do té doby bylo možné úřední záznam přečíst pouze při hlavním líčení ve zjednodušeném řízení. Dle mého názoru se jedná o změnu, která může soudům usnadnit a urychlit řízení, jelikož nebudou muset vyslýchat osobu o okolnostech, o kterých podala vysvětlení. Zároveň právní postavení osob při podávání vysvětlení je obdobné postavení osob při výslechu, tudíž zde nehrozí ani vyšší riziko případné nezákonnosti při provádění tohoto úkonu.

Právní úprava je podle mého názoru ve vztahu k postupu a taktice výslechu velice důležitým faktorem. Právní rámec totiž vymezuje základní hranice manévrovacího prostoru, ve kterých se vyslychající musí umět pohybovat, aby jednak dostáli zásadě zákonnosti trestního řízení a zároveň cíli výslechu. Pokud bych měl zhodnotit českou právní úpravu, považuji ji po materiální stránce za dostatečnou a nespátřuji v ní větší prostor pro úpravy z hlediska de lege ferenda. Na jedné straně pevně zakotvuje zásady trestního řízení a základní práva vyslychaných, některá i na úrovni ústavní, které se odrážejí v povinnostech vyslychajících dodržovat určité postupy a pravidla. Na straně druhé se nejedná o nijak svazující pravidla, která by bránila vyslychajícím využívat rozličných taktických postupů v průběhu výslechu. Vnímám jako pozitivní, že se ve výsleších v českém právním řádu nesmí využívat postupy založené na nepravdivých a

---

<sup>30</sup> Zákon č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

klamavých informacích, jelikož mám za to, že k docílení získání pravdy není možné využít lži.

## **1.5 DOKUMENTACE VÝSLECHU**

*„Dokumentace výslechu je souhrnem činností vyšetřovatele směřující k objektivnímu a trvalému podchycení kriminalisticky relevantních informací obsažených ve výpovědi.“<sup>31</sup>*

Dokumentací se nazývá také výsledek této činnosti. Je třeba si uvědomit význam dokumentace jako podkladu pro celé trestní řízení, a proto k ní přistupovat s nejvyšší odpovědností. Musí objektivně odrážet vše, co vyslýchaný k předmětu výslechu vypověděl bez žádného způsobu zkreslení.

Obligatočním způsobem dokumentace výslechu je jeho písemná forma v podobě protokolu, ve kterém je zadokumentován celý průběh výslechu a obsah výpovědi.<sup>32</sup> Zákonné náležitosti dokumentace nalezneme především v ustanoveních § 55-58 TrŘ. Vedle protokolu lze použít i jiné formy dokumentace. Jedná se o využití těsnopisu nebo moderní techniky jako zvukového a obrazového záznamu, jejichž nosiče se pak připojí k protokolu. I přes použití moderní techniky není však možné vypustit protokolární dokumentaci. Více se zákonnými náležitostmi zabírat nebudu a zaměřím se na problematiku dokumentace spíše s ohledem na taktiku výslechu.

Na protokol je kladena z hlediska trestního práva procesního i z hlediska kriminalistické taktiky řada požadavků. Jejich cílem je maximální snaha o objektivnost a vyloučení jakýchkoliv pochybení. Při zpracování protokolu o výslechu by měl být dodržen souhrn zásad, mezi které patří např. zásada výstižnosti, objektivnosti, autentičnosti nebo přesnosti. Samotný způsob sepisování protokolu může do značné míry ovlivnit kvalitativní stránku výslechu i protokolu samotného. Je třeba mít na paměti, že protokolací by měl být co nejméně narušen průběh výslechu, kontakt s vyslýchaným i celková atmosféra výslechu. Současně by měl obsah protokolu odpovídat zákonným

---

<sup>31</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 109.

<sup>32</sup> STRAUSS, Jiří, NĚMEC, Miroslav a kol. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1. S. 124.

požadavkům, zejména zásadám protokolace obsažených v ustanoveních § 55 a 95 TrŘ.<sup>33</sup>

Ve výslechové praxi se tak s ohledem na výše uvedené poznatky rozvinuly tři základní varianty sepisování protokolu. Prvním z nich je sepisování protokolu slovo od slova. Tento způsob je uplatňován poměrně často, neboť není příliš náročný a je poměrně přesný a úplný. Nevýhoda tkví v tom, že narušuje plynulost a ztěžuje udržení kontaktu s vyslychaným. Je dobré ho použít pouze v dialogické části výslechu u osoby, u které se očekává pravdivá výpověď. Sepisování protokolu najednou po skončení výslechu je způsob, který vyžaduje vysoké nároky na paměť a zkušenost vyslychajícího. Výhodou postupu, při kterém si vyslychající dělá v průběhu výpovědi pouze poznámky, z nichž pak zpracovává protokol, je skutečnost, že výslech probíhá nepřetržitě a nepřerušovaně. Rizikem je naopak větší množství nepřesností a následné opravy, které mohou znehlednit protokol. Posledním způsobem je sepisování protokolu po částech, kdy si vyslychající nechá vypovědět určitý, logicky související celek a poté provede protokolaci.<sup>34</sup> Ani tento způsob není dokonalý, ovšem podle mého názoru se jedná o vyvážený způsob, který vytváří předpoklady pro kvalitní protokolaci. Jedná se o jakýsi kompromis mezi předešlými dvěma způsoby, který na jedné straně využívá kontakt s vyslychaným, nepřerušuje výslech tak často a na straně druhé není tak náročný na paměť.

Na tomto místě bych se také zmínil o vcelku nové možnosti využití videokonference v trestním řízení. Tu přinesla do českého právního řádu novela trestního řádu účinná od 1. 1. 2012.<sup>35</sup> Nová právní úprava na základě ustanovení § 52a TrŘ umožňuje provést výslech na dálku pomocí videokonferenční techniky, je-li to potřebné pro ochranu práv osob, zejména vyžadují-li to zdravotní, bezpečnostní anebo jiné závažné důvody.

---

<sup>33</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 38-40.

<sup>34</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 40-42

<sup>35</sup> Zákon č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

Nejedná se o zcela ojedinělý krok s ohledem na právní úpravu a praxi v ostatních evropských zemích, kde je možnost využívat videokonference v rámci trestního řízení poměrně obvyklá. Především z jejich zkušeností vychází snaha začlenit tento moderní prvek i do českého právního řádu. Například poznatky z Rakouska, kde zavedly videokonferenční zařízení i do vazebních věznic, ukázaly, že došlo ke snížení bezpečnostních rizik v souvislosti s transportem vyslychaných i ušetření značného množství peněžních prostředků.<sup>36</sup>

Videokonferenční zařízení je souhrn technologií umožňující simultánní vzájemnou komunikaci dvou nebo více míst prostřednictvím obousměrných video a audio záznamů.<sup>37</sup> Zda se přistoupí k provedení výslechu tímto způsobem, závisí na rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení. Musí být sledován legitimní cíl stanovený v § 52a TrŘ. Opodstatnění takového způsobu výslechu lze spatřovat především u osob vysokého věku, zdravotně postižených, mladších patnácti let, z bezpečnostních důvodů nebo při výslechu znalců a činnosti tlumočnicků.

Formální úpravu výslechu prostřednictvím videokonference nalezneme v § 111a TrŘ, nikoliv však komplexně, ale odchylkami od obecné úpravy. Aby nebyl vyslychaný zkrácen na právech, musí být vždy před zahájením takového výslechu poučen o tom, jak bude videokonference probíhat. Zejména se musí dbát na to, aby vyslychaný viděl, slyšel přítomné osoby účastníci se videokonference, stejně tak, aby byl viděn a slyšen orgány činnými v trestním řízení. V případě technických potíží má právo vznést námitku proti kvalitě obrazu a zvuku. Zatímco obhájci obviněného je dána možnost účastnit se výslechu na místě, kde je obviněný, obhájce spoluobviněného, svědka nebo znalce se může účastnit výslechu z místa, kde je výslech prováděn příslušným orgánem. Vyplývá to z rizika, že přítomnost obhájce u vyslychaného bez přítomnosti vyslychajícího by mohla vést k ovlivnění výpovědi. Vyslychající při využití

---

<sup>36</sup> ODSTRČIL, Pavel. MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. *Videokonference: Moderní evropský trend v komunikaci s justičními orgány* [online]. [cit. 2012-06-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/videokonference-moderni-evropsky-trend-v-komunikaci-s-justicnimi-organy.aspx>.

<sup>37</sup> Důvodová zpráva k novele trestního řádu: k bodu 12. [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=335&CT1=0>.

videokonference nemůže splnit svoji povinnost ověřit totožnost vyslychaného, proto tento úkon provede příslušný zaměstnanec soudu, státního zastupitelství nebo policejního orgánu pověřený vyslychajícím.<sup>38</sup> Při provádění výsledku prostřednictvím videokonference se obligatorně v souladu s § 55a TrŘ pořizuje obrazový a zvukový záznam, nezbavuje ovšem povinnosti sepsat o výsledku protokol podle § 55 odst. 1 TrŘ.

V protokolaci výsledku prováděného videokonferencí spatřuji možnost pro vhodnější právní úpravu s ohledem na druhou větu § 56 odst. 1 TrŘ. Ustanovení říká, že vyslychaná osoba nepodepisuje protokol s ohledem na techniku provedení úkonu. Důvodová zpráva<sup>39</sup> k tomu uvádí, že osoba fakticky takový protokol podepsat nemůže. Správnost protokolu má totiž dokládat ke spisu přiložený obrazový a zvukový záznam. Z toho plyne, že zapisovatel bude na straně vyslychajícího. Vhodnější by dle mého názoru bylo, pokud by byl zapisovatel přítomen na straně vyslychaného. Ten by si mohl protokol ihned přečíst, podepsat, popřípadě proti protokolu vznést námitky a předešlo by se případným odstraňováním rozporů mezi protokolem a záznamem z výsledku.

Zavedení videokonference do českého právního řádu považuji za logický a správný krok k modernizaci české justice a trestního řízení. Jedná se o inovaci, která může značným způsobem přispět k zefektivnění a usnadnění práce soudům, státním zastupitelstvím a policejním orgánům za využití moderních technických prostředků. Může usnadnit provádění výsledku v již výše zmiňovaných případech. Zároveň slouží také k zajištění účasti osob na jiných úkonech jako na hlavním líčení, veřejném nebo vazebním zasedání, čímž se také může ušetřit množství finančních prostředků. K tomu, aby byl systém videokonferencí efektivní, je dle mého nezbytné, aby těmito zařízeními byly vybaveny vazební věznice, alespoň všechny krajské soudy, ale také i krajská policejní ředitelství. K tomu bude ovšem zapotřebí velké množství počátečních nákladů, a tak jsem skeptický k tomu, že by videokonference byly v horizontu nejbližších let častěji využívány. Novela trestního řádu je ovšem účinná relativně krátce, proto je ještě brzy na hodnocení využití videokonferencí v trestním řízení.

---

<sup>38</sup> Důvodová zpráva k novele trestního řádu: k bodu 51. [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=335&CT1=0>.

<sup>39</sup> Důvodová zpráva k novele trestního řádu: k bodu 15. [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=335&CT1=0>.

S ohledem na výslechovou praxi se podle mého názoru nejedná o převratný zásah do taktiky a metodiky výslechu. Nejde o specifický druh výslechu, ale pouze o způsob, který bude muset vyslychající při výslechu a jeho přípravě zohlednit. Vhodné bude zvolit takovou formu především u osob mladších patnácti let, zdravotně postižených, utajovaných svědků nebo v jiných případech s ohledem na zdravotní či bezpečnostní důvody. Při přípravě si vyslychající bude muset dát pozor především na to, aby byly řádně připraveny všechny technické náležitosti k provedení výslechu a byla zajištěna přítomnost osob na správném místě. Samotný průběh výslechu a používání taktických postupů by se nemělo lišit od běžné formy výslechu. Vyslychající se bude muset soustředit především při navazování kontaktu s vyslychaným, neboť fyzická nepřítomnost vyslychaného může působit jako problém. I při videokonferenci má vyslychající povinnost sepsat protokol o výslechu. S ohledem na tuto formu výslechu se mi jeví jako nejvhodnější pro udržení kontaktu s vyslychaným používat sepsování protokolu po částech. Využití videokonference vnímám jako možnost usnadnění výslechu v určitých případech, ale nemělo by být nadužíváno z důvodů technické, finanční i taktické náročnosti.

## 2. PŘÍPRAVA VÝSLECHU

Výslech představuje velice složitou, náročnou a odpovědnou činnost, která se dotýká osobní svobody, práv osob a jeho výsledky mají vliv na objasněnost trestných činů. Proto je třeba, aby příprava na výslech byla provedena s maximální pečlivostí, přičemž vlastní náročnost výslechu se bude odvíjet především od složitosti případu, momentálního stavu dokazování nebo předpokládané výslechové situace. Není pochyb o tom, že příprava je jeden ze základních předpokladů pro správné provedení výslechu a dosažení jeho cíle.

Nedostatečná příprava se zákonitě musí projevit negativně na průběhu a kvalitě výslechu, především v těch výslechových situacích, kde vyslýchaný zaujal postoj vypovídat lživě s cílem zmařit výslech. V takových případech, kdy lze předpokládat značnou přípravu ze strany vyslýchaného, se pak nepřipravený vyslýchající ocitá ve značné nevýhodě (působí nejistě, plně se neorientuje v skutkové podstatě případu), která může vyústit až ke zmaření cíle výslechu. Příprava je časově náročná, a proto se v praxi nezdá stává, že vyšetřující osoby nemají dostatek prostoru, aby se řádně na výslech připravili. Často jdou k němu často pouze s povrchním povědomím o případu, což bývá způsobeno tím, že vyšetřovatelé řeší více případů najednou a není v jejich silách se připravit důkladně na každý takový výslech.

*„Příprava výslechu je jakákoliv činnost, bez ohledu na její taktické a technické vlastnosti, záměrně vyvíjená vyslýchajícím za účelem určení formy výslechu, zajištění možnosti provedení výslechu, vytyčení a zajištění realizace obsahových a taktických záměrů výslechů.“<sup>40</sup>* Jde tedy o celý soubor činností, který provádí vyslýchající za účelem zajištění základních předpokladů k naplnění cíle výslechu.

Němec<sup>41</sup> v souvislosti s přípravou výslechu zmiňuje, že některá starší kriminalistická literatura se nevěnuje přípravě výslechu jako fázi, která předchází samostatnému

---

<sup>40</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 248.

<sup>41</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 32.



výslechu, ale zařazuje ji do systému základních taktických postupů. S takovým názorem se neztotožňuji, jelikož považuji přípravu pouze za soubor činností před vlastním výsledkem a nikoliv za vlastní výsledek, který začíná až po provedení přípravy. Zařazení přípravy do jednotlivých taktických postupů je nelogické a chybné, především s ohledem na to, že v přípravě samotné nedochází k žádnému působení vyslychajícího na vyslychaného a k jejich vzájemné interakci. To ovšem nemění nic na výrazné úloze přípravy na celkové podobě a výsledku výslechu. Také proto je věnována tematice přípravy výslechu samostatná kapitola.

Přípravu lze teoreticky rozčlenit na několik částí, přičemž někteří autoři<sup>42</sup> kriminalistické literatury ji dělí na část organizační, materiální a na obsahovou, která se ještě člení na analytickou a syntetickou část. U jiných autorů<sup>43</sup> je použito dělení na analytickou a syntetickou část. Osobně se kloním k názoru, že teoretické rozdělení přípravy není z hlediska praktického využití nikterak významné, neboť obě dělení se v souhrnu činností, které je třeba před výsledkem provést, shodují. Nicméně zvolím rozdělení přípravy na fázi analytickou a syntetickou, protože mi toto rozdělení přijde jako systematictější, zejména s ohledem na chronologický postup vyšetřovatelů při samotné realizaci přípravy.

## 2.1 ANALYTICKÁ ČÁST

Analytická fáze přípravy zahrnuje rozbor dosud shromážděných materiálů, osobnosti vyslychaného a znalostí, schopností, psychického stavu vyslychajícího.<sup>44</sup> Analýzu osobnosti vyslychajícího někteří autoři<sup>45</sup> nezařazují do analytické části přípravy výslechu, s čímž zásadně nesouhlasím. Právě osoba vyslychajícího totiž hraje velmi důležitou úlohu ve výslechu samotném a z velké části ovlivňuje jeho výsledek. Úplná

---

<sup>42</sup> Např. STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 108.

<sup>43</sup> Např. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 328.

<sup>44</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 248.

<sup>45</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výsledek a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 28.

absence této analýzy pak může vyústit např. v přecenění schopností vyslychajícího a následný nezmar výsledku.

### **2.1.1 ANALÝZA DOSUD SHROMÁŽDĚNÝCH MATERIÁLŮ**

Předpokladem ke kvalitnímu provedení výsledku je informovanost vyslychajícího. Nejprve se musí seznámit se samotným předmětem výsledku, tedy v jaké věci má být výsledek veden. K tomu slouží právě analýza dosud nashromážděných materiálů plnící nezastupitelnou funkci v přípravě výsledku. Představuje důkladné prostudování a následné zhodnocení dostupných materiálů k vyšetřované věci, které pak poslouží v další fázi přípravy ke zvolení vhodných taktických záměrů a optimálního výsledkového plánu.<sup>46</sup>

Analýza dosud shromážděných materiálů plní dvojí funkci, kontrolní (prověřovací) a studijní (tvůrčí). Kontrolní funkce spočívá v prostudování dostupných materiálů a ve zjištění všech rozporů, nedostatků a neúplností materiálů, které by mohly narušit průběh výsledku nebo ohrozit jeho cíl. Lépe je takové defekty odstranit a není-li to možné, je třeba je vzít v úvahu při volbě taktických záměrů. Smyslem studijní funkce přípravy je po důkladném prostudování materiálů jejich vyhodnocení, které má pomoci vyslychajícímu stanovit všechny okolnosti charakterizující skutkovou podstatu vyšetřovaného činu, vytyčit hlavní otázky potřebující objasnění, stanovit okruh svědků, určit cíle, taktiku výsledku a stanovit plán výsledku.<sup>47</sup>

Materiál, ze kterého vyslychající čerpá, může mít podobu materiálu důkazního nebo pomocného. Důkazní materiál představují zejména protokoly o dosud provedených vyšetřovacích úkonech (o ohledání, výsledku, rekonstrukci) a jejich přílohy (fotografie, video a audio záznamy), zajištěné stopy, jiné věcné a listinné důkazy nebo oficiální zprávy úřadů. Jako pomocný materiál slouží především různé druhy záznamů z doby před zahájením trestního stíhání (oznámení poškozeného, svědka), operativně pátrací materiály o trestném činu nebo osobě pachatele (výsledky pátrání po osobách a věcech),

---

<sup>46</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výsledek a taktika jeho provádění ve speciální výsledkové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 28

<sup>47</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výsledku v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 32-33

evidenční materiály (výsledky z lustrací v různých evidencích) nebo poznatky z kriminálních spisů.<sup>48</sup>

### **2.1.2 ANALÝZA OSOBNOSTI VYSLÝCHANÉHO**

Analýza osobnosti vyslýchaného se částečně kryje s analýzou dosud shromážděných materiálů. Spočívá v rozboru těch dostupných materiálů a informací, které směřují k poznání vyslýchané osoby, její osobnosti a jejích styků. Na analýzu v přípravné fázi pomocí dostupných materiálů navazuje analýza vyslýchaného v počátku výslechu pomocí přímého pozorování.<sup>49</sup>

Cílem analýzy osobnosti je získat pokud možno co nejvíce poznatků o vlastnostech a schopnostech vyslýchaného, jeho charakteru, sociálním zázemí, popřípadě jiných důležitých informací, které by mohly ovlivnit jeho jednání u výslechu. Na základě takových poznatků má vyslychající možnost reálně předvídat, jak se vyslýchaný bude pravděpodobně při výslechu chovat a co by měl vyslychající dělat v zájmu získání pravdivé a úplné výpovědi.<sup>50</sup> Získané informace o vyslýchaném se tedy v syntetické části přípravy využijí k vytyčení základních taktických záměrů a postupů výslechu. Nelze také opominout, že informace získané o osobnosti vyslýchaného mohou posloužit vyslychajícímu i při navazování psychologického kontaktu v počáteční fázi výslechu.

Němec<sup>51</sup> doporučuje se před výslechem zaměřit především na prostudování životopisných dat vyslýchaného, jeho styků, chování na veřejnosti i v soukromí, poznatků o jeho charakteru nebo dostupné zdravotní dokumentace. Zdroje informací o osobnosti vyslýchaného mohou být různorodé. Mohou jimi být například dřívější policejní záznamy, výslechy jiných osob, posudky znalců, nebo lékařská zprávy.

---

<sup>48</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 108-109

<sup>49</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 249

<sup>50</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 34

<sup>51</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 28-29

Nelze obecně stanovit jak důkladná má analýza osobnosti být. Vždy je nutno ji provádět s ohledem na konkrétní okolnosti výslechu a případu. Nelze však provádět výslech alespoň bez základních znalostí osobnosti vyslýchaného, na což upozorňují ve svém díle Matiašek, Bárta, Soukup.<sup>52</sup> Ti zároveň poukazují na fakt, že v dřívější době nebyla poznání osobnosti věnována dostatečná pozornost a celá příprava výslechu spočívala ve studiu dosud zjištěného materiálu věcného obsahu. Teprve v průběhu výslechu se vyslychající seznamoval s osobností vyslýchaného a nemohl se soustředit na zcela jiné věci v průběhu výslechu, čemuž autoři připisují většinu neúspěchů ve výsleších.

### **2.1.3 ANALÝZA ZNALOSTÍ, SCHOPNOSTÍ A PSYCHICKÉHO STAVU VYSLÝCHAJÍCÍHO**

I samotná osobnost vyslychajícího musí být brána v úvahu při přípravě výslechu. Je to totiž sám vyslychající, jehož aktivní úloha rozhoduje o úspěchu či neúspěchu výslechu. Vyslychající musí umět sám sebe zdravě zhodnotit. Tato autoreflexe (jakési sebezpytování) mu pak napomáhá zejména:

- poznat momentální stav své psychiky, znalostí a schopností,
- uvědomit si negativní vlivy působící na jeho psychiku, které mohou ovlivnit způsob řešení různých situací v průběhu výslechu,
- najít a uvědomit si subjektivní příčiny negativních vlivů,
- odstranit subjektivní nedostatky ještě před výslechem.<sup>53</sup>

Vyslychající musí sám sebe hodnotit pokud možno objektivně, nesmí se ani přeceňovat ani podceňovat. Důležité pro správnou autoreflexi je sebezpoznání, ke kterému Čírtková<sup>54</sup> poznamenává, že ten, kdo nezná sám sebe, nedokáže ani rozpoznat své slabé a silné stránky. Na základě poctivého sebezpytování si pak vyslychající může odpovědně říci, zda je schopen řádně a kvalitně vést výslech, tedy zda je schopen správně navázat kontakt s vyslychaným, vhodně zareagovat na změny výslechové

---

<sup>52</sup> MATIÁŠK, J., BÁRTA B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. Praha: Orbis, 1966. S. 159, 160.

<sup>53</sup> MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 329.

<sup>54</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 290.

situace.<sup>55</sup> Jako typickým příkladem správného zhodnocení vlastních znalostí lze uvést příbrání znalce u některých trestných činů (např. počítačová kriminalita), kde je třeba odborná kvalifikace, neboť výslechové otázky se musí dotýkat odborné problematiky a při přecenění svých schopností by vyslychající nemohl efektivně vést výslech.

## 2.2 SYNTETICKÁ FÁZE

Syntetická fáze výslechu je vrcholem přípravy a vychází z poznatků získaných v analytické části výslechu, za pomoci nichž si vyslychající vytváří podmínky k provedení výslechu a modeluje pravděpodobný jeho průběh.<sup>56</sup>

Někteří autoři<sup>57</sup> rozdělují syntetickou fázi dále na obecnou a zvláštní část, kdy obecná část představuje volbu taktických záměrů pro výslech a zvláštní část spočívá ve vypracování plánu výslechu. Protivínský, Musil, Prerad<sup>58</sup> k tomu dodávají, že nelze předem jednoznačně stanovit taktiku výslechu ani po pečlivém nastudování všech dostupných materiálů, neboť nelze předvídat vše. Proto se stanovují pouze taktické záměry, které se pak podle okolností buď zrealizují plně, z části nebo také vůbec

V obecné části přípravy se v rámci stanovení taktických záměrů rozhoduje zejména o:

- formě výslechu podle procesního postavení vyslychaného,
- určení předmětu a cíle výslechu,
- zařazení výslechu do procesu vyšetřování trestného činu,
- určení místa a času výslechu,
- způsobu zajištění přítomnosti vyslychané osoby,

---

<sup>55</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 248.

<sup>56</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 249.

<sup>57</sup> MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 329.

<sup>58</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 34-35.

- volbě předpokládaných taktických postupů vedení výslechu.<sup>59</sup>

O způsobu předvolání je pojednáno v kapitole “Formování psychologického kontaktu“. Z důvodu omezeného rozsahu se zaměřím pouze na určení místa a doby výslechu, jakožto dvou důležitých faktorů ovlivňujících průběh i výsledek výslechu.

### 2.2.1 STANOVENÍ MÍSTA VÝSLECHU

Z hlediska taktiky výslechu má nesporný význam volba vhodného výslechového prostředí, proto i při přípravě musí vyslychající brát v úvahu význam a vliv prostředí.

Výslechové prostředí lze členit na vnější a vnitřní. Vnější výslechovým prostředím se myslí místo, kde se výslech koná.<sup>60</sup> Nejčastěji bude takovým místem kancelář vyšetřovatele, popř. zvláštní výslechová místnost. Samotný výslech se může konat i mimo pracoviště vyslychajícího (např. v nemocnici, v bytě vyslychaného nebo na místě činu), jeví-li se to jako účelné nebo nezbytné. Ať již je proveden výslech kdekoliv, takové místo se stává pracovním prostředím pro vyslychajícího i vyslychaného a působí na jejich psychiku.<sup>61</sup> Matiašek, Bárta, Soukup<sup>62</sup> v souvislosti s místem výslechu zmiňují, že pro vyslychajícího je nejlepší provádět výslech v prostorách jeho kanceláře, neboť se jedná o prostředí jemu známé, kterému mu zajišťuje jistou převahu nad vyslychaným. Označuje to za psychologickou převahu prostředí projevující se vůči většině vyslychaných především tím, že působí na jejich vnímání a jednání.

Vnitřním výslechovým prostředím rozumíme jeho vnitřní klima (atmosféru). V každém pracovním prostředí by mělo být vytvořeno takové klima, které vyhovuje lidskému organismu jednak s ohledem na obecná hlediska i individuálně.<sup>63</sup> Příznivé vnitřní klima působí na psychiku vyslychajícího i vyslychaného. Vyslychajícímu pomáhá k lepší

<sup>59</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 10-11.

<sup>60</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 31.

<sup>61</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 31.

<sup>62</sup> MATIÁŠK, J., BÁRTA B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. Praha: Orbis, 1966. S. 172.

<sup>63</sup> MATIÁŠEK, J., SOUKUP, J., BÁRTA, B. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Orbis, 1968. S. 17.

adaptaci z domácího na pracovní prostředí, k lepší reprodukci svých sil i k lepší výkonnosti. Na vyslýchaného působí vhodné klima zejména vytvářením podmínek pro navázání kontaktu, snižuje nervozitu nebo pocit strachu.<sup>64</sup>

Vnitřní klima je vytvářeno a ovlivňováno celou řadou faktorů, zejména zařízením místnosti, její čistotou, osvětlením, polohou vyslychajícího, vyslychaného i jiných osob. Například u celkového vzhledu interiéru Matiášek, Soukup, Bárta<sup>65</sup> upozorňují, že s ohledem na postupnou adaptaci vyslychaného by neměl být příliš nápadný, spíše by měl odpovídat požadavkům doby a měl by být přiměřeně kulturně vybaven. Dalším z předpokladů dosažení vhodného klima je i odstranění rušivých podnětů (vnější hluky, vyrušování jinými osobami) již ve stádiu přípravy a eliminovat je v průběhu výslechu. Tyto rušivé prvky totiž mají negativní vliv na pozornost, reprodukci a myšlení vyslychaného i vyslychajícího.<sup>66</sup>

Při přípravě v souvislosti se stanovením místa výslechu nelze také opomenout zamezení nežádoucímu styku svědků mezi sebou nebo s obviněným (např. více čekáren se samostatným vchodem), přípravou všech technických prostředků potřebných při výslechu a také ozkoušením jejich funkčnosti.

V souladu s výše uvedenými poznatky začaly být počátkem devadesátých let zřizovány speciální výslechové místnosti nového typu. Odrážely snahu státu úspěšně bojovat s kriminalitou, zejména s organizovaným zločinem a jinými závažnými formami kriminality. Reflektovaly především potřebu bezproblémového zajištění výslechu jako významného důkazního prostředku.<sup>67</sup> V současnosti tyto speciální výslechové místnosti

---

<sup>64</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 32.

<sup>65</sup> MATIÁŠEK, J., SOUKUP, J., BÁRTA, B. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Orbis, 1968. S. 18.

<sup>66</sup> MATIÁŠEK, J., SOUKUP, J., BÁRTA, B. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Orbis, 1968. S. 16.

<sup>67</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 44-45.

nejsou žádnou výjimkou, protože téměř ve všech krajských ředitelstvích policie ČR se alespoň jedna nachází.<sup>68</sup>

Speciální výslechovou místností se rozumí vhodně uspořádané, technicky vybavené pracoviště zajišťující maximální autenticitu výslechu, jeho přesnou dokumentaci a současně prohloubení záruk zákonnosti. Měla by se skládat z čekárny, místnosti pro dozorní službu, vlastní výslechové místnosti a technického pracoviště. Jde tedy o soubor místností vzájemně technicky propojených, umožňujících týmové provádění důležitých výslechů bez jakýchkoliv rušivých vlivů. Kromě výše uvedeného přínosu její význam v praxi spočívá také ve zvýšení psychologické a informační převahy vyslychajícího, zajišťuje bezpečné prostředí zúčastněných osob a umožňuje přímou účast dalších oprávněných osob (psycholog, soudce, státní zástupce) na výslechu. Velkým kladem je, že zajišťuje pořízení veřejného audiovizuálního i dalšího zvukového záznamu celého výslechu. Snižuje tím nutnost opakování výslechu a možnost ztráty důkazů odvoláváním se vyslychaných osob na nesprávný postup vyslychajícího.<sup>69</sup>

### 2.2.2 PLÁN VÝSLECHU

Celá příprava výslechu je pak završena vytvořením jeho plánu. Samotná jeho podoba pak bude odvislá od složitosti výslechu, komplikovanosti případu a dalších důležitých okolností. Může být buď písemný (stručný či obsáhlý), nepísemný (zafixovaný v paměti), nebo ve formě zvýrazněných částí ve spisu. Ať již je plán jakýkoliv, měl by vyslychajícímu pomáhat nic neopomenout a zároveň by mu neměl bránit pružně reagovat na novou situaci. Plán by měl tedy obsahovat vnitřní obsah a metodický postup výslechu (způsob navázání kontaktu, pořadí otázek, moment předložení důkazů).<sup>70</sup>

---

<sup>68</sup> Seznam speciálních výslechových místností. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-specialnich-vyslechovych-mistnosti.aspx>.

<sup>69</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 32-34.

<sup>70</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 36-37.



### 3. TAKTIKA VÝSLECHU

Teprve po řádné přípravě by měl následovat výslech samotný. Jeho výsledek bude záviset především na správné volbě taktiky výslechu, tedy na vhodném zvolení postupů v konkrétních výslechových situacích

#### 3.1 KONSTRUKCE VÝSLECHU

Výslech je velice složitým procesem, proto je jasně dána jeho struktura, která odráží jeho rámcovou právní úpravu. Z té také vychází kriminalistická taktika, která doporučuje tři stádia výslechu v následujícím pořadí:

- 1) Úvodní stadium,
- 2) Stadium souvislého líčení (monolog),
- 3) Stadium otázek a odpovědí (dialog).<sup>71</sup>

##### 3.1.1 ÚVODNÍ STADIUM

Cílem úvodního stádia je jednak dostát zákonným povinnostem, ale také seznámit se s vyslychaným a stanovit taktické záměry pro další vedení výslechu. Začíná přivítáním vyslychaného, protože již v tomto okamžiku dochází k prvnímu formování kontaktu mezi vyslychajícím a vyslychaným.

Ke splnění trestně procesních náležitostí je nutné ověřit totožnost vyslychaného, seznámit ho s předmětem, důvodem výslechu, také s jeho procesním postavením a poučit ho o jeho právech a povinnostech. Poté se zjistí jeho vztah k projednávané věci, k ostatním účastníkům řízení, popřípadě i k jiným okolnostem významným pro ověření jeho věrohodnosti.<sup>72</sup> U obviněného se navíc zjišťují jeho rodinné, majetkové poměry a předchozí tresty.

---

<sup>71</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 16.

<sup>72</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 111.

Někteří kriminalisté<sup>73</sup> řadí do úvodního stádia rovněž způsob a formu předvolání vyslychaného, neboť už tím dochází k formování kontaktu mezi vyslychaným a vyslychajícím. Jsem ovšem toho názoru, že předvolání patří do fáze přípravy výslechu a výslech jako takový začíná až samotným vstupem vyslychaného do místnosti. Tím ovšem nijak nezpochybnuji značný taktický význam volby způsobu předvolání na formování psychologického kontaktu.

Úvodní stadium umožňuje vyslychajícímu zejména zjistit postoj vyslychaného k předmětné věci, doplnit informace o vztazích mezi vyslychaným a zainteresovanými osobami, dotvořit úsudek o osobě vyslychaného a formovat psychologický kontakt mezi vyslychajícím a vyslychaným.<sup>74</sup> Formování kontaktu je procesem vhodného působení na psychiku vyslychaného s účelem docílit zájmu vypovídat pravdivě a úplně. Jeho navázání hned v úvodu výslechu je velmi cenné. Mohou k němu přispět slušné, korektní vystupování a vyjadřování, vnější vzhled vyšetřovatele, vhodné výslechové prostředí či vhodná forma seznámení s předmětem výslechu.<sup>75</sup>

S vyslychaným může být veden rozhovor na nějaké obecnější téma za účelem lepšího navázání kontaktu nebo otipování intelektu vyslychaného s možností učinit ještě poslední konkretizaci plánu výslechu v dalších fázích.<sup>76</sup> V závěru úvodního stádia je vhodné dotázat se vyslychaného, zda porozuměl poučení, pochopil předmět výslechu a zda nevyužije svého práva odepřít výpověď, aby se předešlo případným nedorozuměním. Úvodní stadium je zakončeno poučením a plynule přechází z popudu vyslychajícího do fáze monologu.

---

<sup>73</sup> NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Eurounion, 2004. ISBN 80-7317-036-1. S. 191.

<sup>74</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 12.

<sup>75</sup> GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 183.

<sup>76</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 111.

### 3.1.2 STADIUM SOUVISLÉHO LÍČENÍ

Monolog plynule navazuje na úvodní stadium z pokynu vyslychajiciho. Jde o spontanni vypoved' vyslychané osoby o tom, co považuje za dulezité, co vnimala nebo co se dozvedela od jiných osob. Obviněnému se v tomto stadiu poskytuje možnost vyjádřit se ke sdělenému obvinění, skutečnostem kladeným obviněnému za vinu a důkazům o nich.

Vyslychajicimu umožnuje monolog zejména zjistit možnost nové interpretace důkazů, seznámit se s podmínkami vzniku a průběhu vyšetřované události z hlediska vyslychaného. Zároveň si také vyslychajici vytváří představu o osobnosti, významných vlastnostech vyslychaného a jeho vztahu k projednávané věci a zainteresovaným osobám.<sup>77</sup>

V této fázi výslechu se zásadně doporučuje do vypovědi vyslychaného nezasahovat. Příkladnou výjimkou by bylo, pokud by se vyslychaný výrazně odklonil od tématu. Vyslychaný může být požádán, aby určité části více objasnil, blíže popsal nebo uvedl podmínky vnímání či zdroje informací. Do vypovědi by se nemělo zasahovat ani v případě, kdy bude osoba vypovídat zřejmě nepravdivé informace. V takových případech se pak často vyslychaný sám zaplete do svých polopravd a lží, což pak může být použito k dalším taktickým postupům v průběhu výslechu.

Jako zásadní taktický postup v monologickém stadiu je uplatňována analýza vypovědi. Jedná se o činnost spočívající v rozboru poskytovaných informací a porovnávání s dosud získanými informacemi.<sup>78</sup> Tato metoda umožňuje vyslychajicimu v průběhu monologu zjistit rozpory a neúplnosti ve vypovědi, rozpory mezi vypovědí a dosud získanými informacemi a okolnosti uvedené vyslychaným, které mu nemohly být známy.<sup>79</sup>

---

<sup>77</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 13.

<sup>78</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 14.

<sup>79</sup> GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 184.

### 3.1.3 STADIUM OTÁZEK A ODPOVĚDÍ

Dialog je další fází výslechu, která již na rozdíl od předešlých dvou není obligatorní. Přistupuje se k ní v případě, že je nutné spontánní výpověď doplnit, upřesnit, konkretizovat či prověřit. Podstata spočívá v kladení otázek vyslychajícím a získávání odpovědí od vyslychaného. V dialogu vystupuje do popředí především úloha aktivního vyslychajícího, který se pokládáním otázek a přímou aplikací jednotlivých dílčích taktik výrazným způsobem podílí na formování výpovědi vyslychaného.<sup>80</sup>

Kladené otázky musejí být krátké, jasné a srozumitelné, bez předstíraných klamavých a nepravdivých okolností. Musí být kladeny tak, aby na ně mohl vyslychaný jednoznačně a určitě odpovědět. Otázky nesmí navádět vyslychaného k určitému typu odpovědi nebo obsahovat části odpovědi (sugestivní). Zakázané jsou rovněž otázky zastírající pravý smysl otázky (kapciozní). Otázky nesmí být ponižující či urážející. V kriminalistické praxi se osvědčily postupy, ve kterých jsou pokládány nejprve otázky:

- o okolnostech, které nebyly zmíněny ve výpovědi a teprve poté otázky k okolnostem, o kterých se vyslychaný zmínil,
- týkající se toho, co sám vyslychaný prožil a vnímal, poté otázky o okolnostech zprostředkovaných,
- týkající se pohnutek a motivů a pak až otázky týkající se názorů a mínění vyslychaného.<sup>81</sup>

Použití otázek se bude odvíjet vždy od konkrétní situace. Nejvýhodnější je pro vyslychajícího, pokud může klást otázky otevřené, nesugestivní. Vyslychaný si nemůže z těchto otázek odvodit žádné informace, musí se tedy spoléhat na vlastní paměť a nehrozí zde riziko ovlivnění odpovědi. Typickými otázkami jsou např.: „Co jste viděl?“ nebo „Co se stalo poté, co jste vešel?“

V případech výslechu osoby se sníženou rozumovou schopností nebo člověka málo mluvného je možné použít otázky uzavřené. U těchto otázek ovšem hrozí zvýšené riziko

---

<sup>80</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 14.

<sup>81</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 56.

možného ovlivnění odpovědi formulací otázky, proto je nutné její přesné zaprotokolování, aby pak mohl být posouzen vliv sugesce. Uzavřenou otázkou bude např.: „Měl jste tašku v ruce nebo hozenou přes rameno?“ Další možností je pokládat otázky alternativní, které jsou kombinací otevřených a uzavřených otázek. Ty se používají se u lidí se sníženou rozumovou schopností a u těch, kteří mají problémy odpovědět na otázku otevřenou.<sup>82</sup> Příkladem podobné otázky je např.: „Měl pan X na sobě tričko modré, červené nebo nějaké jiné barvy?“

Jestliže se vyslýchaný v průběhu výslechu odklání od tématu, je vhodné použít otázku usměrňovací, která ho navede zpět k hlavnímu tématu (např. „Mohli byste nám osobu ještě jednou popsat?“). Testovací otázky pak slouží k ověření ochoty vyslýchaného mluvit pravdivě nebo náchylnosti k sugesci. Rovněž lze pomocí testovacích otázek ověřit některé schopnosti vyslýchaného (odhad času, vzdálenosti apod.) nebo jeho postoje a předsudky (např. „Co si myslíte o ženách za volantem?“ nebo „Jak vnímáte chování romské komunity ve vašem městě?“).

Vyslychající osoby by měli nejprve zkusit pokládat otázky otevřené, aby eliminovali riziko možné sugesce vypovídající osoby. Teprve v případě neschopnosti vyslýchaného na ně srozumitelně a jasně odpovědět by se měli uchýlit k otázkám uzavřeným.

### 3.1.4 SUGESCE A SUGESTIVNÍ OTÁZKY

V dialogické části rozhovoru se dle mého názoru skrývá velké riziko možného zmaření cíle výslechu v podobě neoprávněného ovlivňování vyslýchaného. Je nutno mít na paměti, že nikoliv každé ovlivňování je vnímáno jako nepřípustné. Spurný<sup>83</sup> uvádí, že ve výslechové interakci dochází mezi vyslychajícími a vyslychaným vždy k určitému vzájemnému ovlivňování. Čírtková<sup>84</sup> dodává, že interakce ve smyslu vzájemného působení je neoddělitelnou složkou jakéhokoliv jednání člověka s člověkem, a proto by bylo psychologickým nesmyslem požadovat vyčištění výslechu od prvků ovlivňování.

---

<sup>82</sup> GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 185.

<sup>83</sup> SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 88.

<sup>84</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 308.

Zásadním problémem je tak vymezení právně akceptovatelného ovlivňování vyslychaného od způsobů, které jsou právně nepřipustné. Obecné kritérium vymezení metod působení na přípustné a nepřipustné je založeno na posouzení, zda vyslychanému zůstává možnost volby mezi různými variantami chování. Mezi formy působení, které jsou považovány za právně přípustné, patří přesvědčování, demonstrování či objasňování. Opakem jsou metody ovlivňování, které vyslychaného omezují ve svobodné volbě dalšího chování, mezi něž patří sugescie nebo donucení. Jedná se o využívání psychického nátlaku na vyslychaného, který ho prožívá tím způsobem, že se mu jeví určité řešení jako jediné možné. Takové ovlivňování vyslychaného je v rozporu s trestním řádem a zároveň směřuje proti smyslu a účelu trestního řízení.<sup>85</sup>

Matiášek, Bárta, Soukup<sup>86</sup> vnímají sugesci jako běžný pochod v duševním životě člověka ve společenských podmínkách, který nepředstavuje nic mimořádného. Sklon osoby k ovlivnění (sugestibilitu) chápou jako běžnou lidskou vlastnost. Sugestibilitu je možné vymezit jako míru zvyklosti lidí, v rámci uzavřené sociální interakce, akceptovat sdělované zprávy v průběhu formálního rozhovoru, v jejichž důsledku je ovlivněno jejich následné chování.<sup>87</sup>

Sugestibilita je závislá na celé řadě vnitřních i vnějších faktorů. Mimo sféru psychických poruch (hysterie, oligofrenie) se můžeme se zvýšenou sugestibilitou jedince setkat také při stavech různého oslabení organismu (gravidita, různá onemocnění a úrazy) nebo v těžkých životních situacích. Mezi další prvky ovlivňující sugestibilitu patří vztahy, postoje, vzdělání, intelekt nebo věk. Stejní autoři také zdůrazňují, že jak osoby starší, tak děti trpí zvýšenou sugestibilitou. Vyslychající osoby by proto měli věnovat takovým výsledkům zvýšenou pozornost.<sup>88</sup>

---

<sup>85</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 309-310.

<sup>86</sup> MATIÁŠK, J., BÁRTA B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. Praha: Orbis, 1966. S. 116.

<sup>87</sup> GUDJONSSON, Gisli H.: *Interrogative suggestibility and false confessions*. In BROWN, M. J., CAMPBELL, E. A.: *The Cambridge Handbook of Forensic Psychology*. New York: Cambridge University Press, 2010. S. 202-208. ISBN 978-0-521-87809-8. S. 202-203.

<sup>88</sup> MATIÁŠK, J., BÁRTA B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. Praha: Orbis, 1966. S. 116-120.

Nejsugestivněji působí přímá tvrzení doprovázená požadavkem, aby vyslýchaný něco potvrdil nebo vyvrátil. Ovšem i otázka může působit sugestivně. Jedná se o otázky, které vyjadřují v tázací formě určitý konkrétní postup vyslýchající osoby k tomu, co se má otázkou zjistit. Nejen samotný slovní obsah otázky, ale i spojení s jinými neverbálními projevy (mimika, gesta, tón hlasu) nebo verbálními projevy (upozornění, napomínání) vyslýchajícího mají významný sugestivní účinek na vyslýchaného.<sup>89</sup> Takový způsob pokládání otázek je v rozporu s ustanovením § 92 odst. 3 a 101 odst. 3 TrŘ. Tento druh otázek totiž zkresluje možnost správného hodnocení o pravdivosti výpovědi a vede k překroucení skutečnosti bez ohledu na to, zda otázky mají sugestivní charakter úmyslně nebo bezděčně.<sup>90</sup>

Riziko sugesce hrozí spíše u svědků, kterým se vyslýchající snaží pomoci osvěžit paměť, a je tím větší, čím neúplnější bylo jejich vnímání a čím více mezer v paměti mají. Otázka by měla být formulována a položena vždy tak, aby z ní vyslýchaný nemohl získat žádnou informaci pro svou odpověď a byl nucen se spoléhat pouze na svou paměť.<sup>91</sup> Nejvíce sugestivně působí otázka uzavřená, neboť vyvolává dojem, že by měl přitakat, např. „Měl na sobě pan XY zelenou mikinu, když jste ho viděl?“. Méně sugestivně bude působit otázka alternativě položená, např. „Měl na sobě pan XY mikinu zelenou, modrou, nebo nějaké jiné barvy?“. Nejvhodnější bude zvolit otázku otevřenou, kterou lze považovat za nesugestivní, neboť nechává vyslýchaného bez jakéhokoliv naznačení vycházet jen ze své paměti. Takovou otázkou bude např. „Co měl na sobě pan XY, když jste ho zahlédl?“. <sup>92</sup>

---

<sup>89</sup> MATIÁŠK, J., BÁRTA B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. Praha: Orbis, 1966. S. 125, 131.

<sup>90</sup> CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-594-X. S. 332.

<sup>91</sup> PJEŠČAK, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. ISBN 17-354-78. S. 166-167.

<sup>92</sup> Srovnání GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 185 a MATIÁŠK, J., BÁRTA B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. Praha: Orbis, 1966. S. 125.

Protivínský, Prerad<sup>93</sup> také poukazují na fakt, že i způsob slovního vyjádření by neměl být opomíjen. Objektívni forma otázky (např. „Byl pan XY na tom místě?“) vede k větší chybovosti než forma subjektivní (např. „Viděl jste tam pana XY?“). Vhodnější je také používat pozitivní konstrukci otázky (např. „Byl tam pan XY?“) než negativní konstrukci (např. „Nebyl tam pan XY?“), která působí sugestivněji.

Nutné je dodat, že právně nepřipustné jsou i otázky úskočné, jejichž podstata spočívá v zastírání pravého smyslu otázky, aby tím byl vyslýchaný sveden proti své vůli k odpovědi, kterou by jinak neučinil.<sup>94</sup> Jedná se vlastně o použití neočekávané otázky zejména u výslechu obviněného s cílem ho nachytat. Takový postup je nutné shledat jako protizákonný a nemůže mu být přiznán důkazní význam. Protivínský, Prerad<sup>95</sup> k tomu dodávají, že otázky tohoto typu je možné pokládat za přípustné pouze tehdy, navazují-li na to, co vyslýchaný již dříve řekl. Příkladem může být otázka položená při výslechu osoby podezřelé z krádeže (např. „Jak jste naložil s ukradenými věcmi?“). V případě, že by na ní bezděčně odpověděl, ačkoliv před tím tvrdil, že o krádeži nic neví, takovou otázku by bylo nutné shledat jako nepřipustnou. Přípustná by byla ovšem v případě, mluvil-li vyslýchaný sám před touto otázkou o záležitosti, která je obsahem otázky.

### 3.1.5 TYPICKÉ VÝSLECHOVÉ SITUACE

Výslechovou situaci můžeme definovat jako stav získávání relevantních informací výslechem a souhrn okolností a podmínek, za nichž výslech probíhá.<sup>96</sup> Přesto, že reálné výslechové situace představují originální situace s mnoha proměnnými prvky, kriminalistika zobecnila a vymezila tři základní teoretické modely výslechových situací, se kterými se můžeme při výslechové praxi setkat.

---

<sup>93</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., PRERAD, V. *Taktika výslechu obviněného a svědka v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. S. 76.

<sup>94</sup> CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-594-X. S. 332.

<sup>95</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., PRERAD, V. *Taktika výslechu obviněného a svědka v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. S. 99.

<sup>96</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 23.



- 1) Vyslýchaná osoba chce vypovídat pravdu, pravdivě vypovídá a její výpověď je relativně úplná.
- 2) Vyslýchaná osoba chce vypovídat pravdu, ale její výpověď je nepřesná, neúplná nebo v rozporu se zjištěnými fakty.
- 3) Vyslýchaná osoba pravdivě vypovídat nechce.

První situace je nejvýhodnější pro dosažení cíle výslechu. Úloha vyslychajícího zde spočívá především v kontrole úplnosti a přesnosti výpovědi. Pokud zjistí takové nedostatky, požádá vyslychaného o upřesnění či doplnění výpovědi.

Druhá výslechová situace je složitější, jelikož i přes úmysl osoby vypovídat pravdivě se to nedaří. Na vině mohou být paměťové mezery, chybné vzpomínky nebo aktuální stav neumožňující reprodukci vzpomínek. Tato situace ve většině případů nastává u výslechu svědka, protože u obviněného bude vzpomínka na trestný čin silně zafixována. Mnohem častěji k této situaci bude docházet u činů vyšetřovaných po delší době.<sup>97</sup> Na jejím řešení se podílí vyslychající i vyslychaný, především za využití taktických postupů pomoci k překonání zdánlivě zapomenutého, subjektivních nedostatků reprodukce a chybných vzpomínek.

Třetí výslechová situace je zdaleka nejobtížnější, protože se jedná o situaci konfliktní, ve které je jasný střet zájmů vyslychajícího se zájmy vyslychaného. Jde o situace, kde se nepodařilo navázat v úvodním stádiu psychologický kontakt, popřípadě takový kontakt byl přerušen v průběhu výslechu. Pro jejich řešení vypracovala kriminalistika celou řadu taktických postupů psychologického působení na nepravdivě vypovídajícího s cílem překonání jeho orientace vypovídat lživě. O těchto postupech bude pojednáno dále.

---

<sup>97</sup> GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 185.

### 3.2 ZÁKLADNÍ TAKTICKÉ POSTUPY

Základní taktické postupy lze vymezit jako vědecká doporučení vypracovaná kriminalistikou na základě využití poznatků z jiných speciálních disciplín (zejména psychologie, logiky) a širokého zobrazení praxe.<sup>98</sup> Jedná se zejména o:

- formování psychologického kontaktu,
- analýza výpovědi v průběhu výslechu,
- pomoc vyslychanému k překonání zdánlivě zapomenutého a subjektivních nedostatků reprodukce,
- psychologické působení na lživě vypovídajícího za účelem získání pravdivé výpovědi.

Jednotlivé postupy se nerealizují izolovaně, ale naopak jsou navzájem propojeny. První dva taktické postupy můžeme označit jako obecné, jelikož jsou zaměřeny na vytvoření obecných podmínek výslechu a obligatorní, protože se aplikují v průběhu každého výslechu. Zbylé dva je pak možno vnímat jako zvláštní a fakultativní taktické postupy, protože se použijí jen v případě nutnosti.

#### 3.2.1 FORMOVÁNÍ PSYCHOLOGICKÉHO KONTAKTU

*„Kontaktem rozumíme vytvoření takových vztahů, při nichž se vyslychaný nevyhýba rozpravě, neuzavírá se do sebe, nemlčí, nýbrž nabývá přání vypovídat pravdivě.“<sup>99</sup>* Navázání vhodného psychologického kontaktu je považováno za jeden z nejvýznamnějších prvků, který podstatnou měrou rozhoduje o úspěšnosti výslechu. Formování takového kontaktu je procesem vhodného působení na psychiku vyslychaného za účelem vytvoření klimatu, kdy vyslychaný pociťuje potřebu vypovídat pravdivě.<sup>100</sup> Iniciátorem takové snahy by měl být vždy vyslychající, který musí vyslychaného přesvědčit především o tom, že výslech bude veden v souladu se

---

<sup>98</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 29.

<sup>99</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 38.

<sup>100</sup> MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 331.

zákonem, nestrane a objektivně. Zároveň se musí vyslychající chovat čestně, korektně, být pozorný, správně se ovládat a nepodléhat emocím.

Navázáním psychologického kontaktu ovšem nesmí snaha vyslychajícího polevit, neboť kontakt se vyznačuje různou dynamikou, může se měnit. Vidí-li vyslychající, že kontakt mezi ním a vyslychaným slábne, měl by vyslychající tento kontakt obnovit. Může využít např. kontaktních otázek, které může vyslychaný snadno zodpovědět, čímž dostane opět patřičnou sebedůvěru potřebnou k celkovému zklidnění. Ke zbavení vyslychaného neodůvodněných obav z neznámé situace pak mohou posloužit kontrolované prostředky nonverbální komunikace, především oční kontakt a mimika, kterými jsou vhodné k doplnění komunikace verbální.<sup>101</sup>

Každý výslech je jedinečný a neopakovatelný, a proto nelze vytvořit univerzální šablonu, jak navázat psychologický kontakt mezi vyslychajícím a vyslychaným. Je nutný individuální přístup odvíjející se od celé řady různých faktorů, které mohou vytvářet překážky na cestě k navázání psychologického kontaktu. Mezi tyto faktory patří zejména procesní postavení, zainteresovanost v trestní věci, věk, strach z následků nebo i dřívější negativní zkušenost s orgány činnými v trestním řízení.

Nejsložitější situace nastávají především při výslechu obviněných nebo podezřelých zadržených osob, které si často vytvářejí určitou bariéru v utváření psychologického kontaktu. V těchto případech je vhodné zahájit rozhovor tématem, které se bezprostředně nedotýká trestní věci. I přesto, že obviněný často pochopí tento krok jako psychologický manévr, ve výsledku se často rozhovoří. Zvláštní situace nastává také u výslechu svědka poškozeného, kde musí být vyslychající připraven na možné častější změny v chování způsobené prožitou událostí, jako např. přetrvávajícím pocitem studu, strachu nebo citovou labilitou. Zde pak může pomoci k získání důvěry zdůraznění významu výpovědi pro vyšetřování nebo vysvětlení nutnosti některých nepříjemných osobních otázek majících příčinnou souvislost s trestným činem.

---

<sup>101</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 58.

Za nejdůležitější faktory působící při formování psychologického kontaktu bývají považované:

- vhodný způsob zajištění přítomnosti vyslychaného,
- vhodné vnější výslechové prostředí a formování vhodné výslechové situace,
- osobnost vyslychajícího,
- vhodné formy seznámení s předmětem výslechu a s procesním postavením vyslychaného,
- vhodná volba psychologického přístupu podle specifik osobnosti vyslychaného.<sup>102</sup>

Způsob zajištění přítomnosti vyslychaného bude záviset především na procesním postavení, popřípadě na jiných okolnostech. Předvolání je možné učinit písemně, osobně nebo telefonicky. Z hlediska formování psychologického kontaktu je lepší využít osobního nebo telefonického způsobu, jelikož tyto dva způsoby oproti písemnému předvolání působí méně formálně a pomáhají tak k jeho snazšímu navázání. Předvedení je vhodné uplatňovat pouze v krajních případech (osoba se skrývá), neboť tento způsob výrazně ztěžuje navázání psychologického kontaktu.<sup>103</sup>

Vhodné vnější výslechové prostředí představuje především vhodně vybavená a zařízená výslechová místnost a také zajištění toho, aby u výslechu nebyly žádné další zbytečné osoby, které by mohly svojí přítomností výslech narušit.

Osobnost vyslychajícího představuje velice důležitý prvek k navázání psychologického kontaktu. Spočívá především ve správném způsobu chování, vystupování, vhodném vyjadřování a také v úpravě zevnějšku. Vliv na průběh výslechu začíná již prvním kontaktem. Vyslychající by se měl vždy na začátku výslechu představit (uvést hodnost, funkci, příjmení). Během celého výslechu by měl vyslychající zachovat slušné, korektní vystupování a projevit pochopení pro situaci vyslychaného. Zároveň by také měl dát

---

<sup>102</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 114.

<sup>103</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 114.

najevo, že věc bude vyšetřována objektivně, nestranně a v souladu s právními normami.<sup>104</sup>

U seznámení s předmětem výslechu a procesním postavením je vhodnější zvolit mírný tón, neočekáváme-li lživou výpověď, v opačné situaci není na škodu zvýraznit projev.

Volba vhodného psychologického přístupu podle specifík osobnosti vyslýchaného, by měla vycházet z analýzy jeho osobnosti. Informace potřebné k analýze osobnosti získává vyslychající jednak z dosud získaných materiálů, pozorováním verbálních i neverbálních projevů, ale také vhodným dotazováním směřujícím nikoliv k věci ale k osobě vyslýchaného.<sup>105</sup>

Dalším faktorem, který sehrává velmi významnou roli při navazování psychologického kontaktu a volby taktiky je orientační odhad osobnosti vyslýchaného. Ten si utváříme na základě vnímání člověka člověkem, tj. interpersonální percepce. Toto vnímání je velmi subjektivní záležitostí. Poznatky z psychologie prokázaly, že produkt percepčního vnímání (tj. dojem) vzniká okamžitě, bezprostředně, často mívá přetrvávající charakter a procesy interpersonální percepce probíhají spontánně a často jejich obsah nebývá plně uvědomován. Percepční úsudek o druhé osobě není proto založen na racionální úvaze, nýbrž na privátních teoriích, subjektivních zkušenostech a intuitivním souzení. Riziko interpersonální percepce ve výslechu spočívá v tom, že dojde k promítnutí subjektivně zkresleného nebo neuvědomělého vnímání druhé osoby do vzájemného jednání. K tomuto procesu dochází u obou stran výslechu, ale především vyslychající by měl produkty interpersonální percepce hlídat.<sup>106</sup>

Forenzní psychologie se snaží formulovat obecná doporučení, které mají pomoci předcházet přirozeným zdrojům zkreslení ve výsledných produktech interpersonální

---

<sup>104</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 22.

<sup>105</sup> SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 81.

<sup>106</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 286-287.

percepce. Zdůrazňují se především význam sebepoznání, empatie a vědomé kontroly vnitřních postojů.<sup>107</sup>

K orientačnímu odhadu postačí podle Čírtkové<sup>108</sup> tři následující hlediska:

- procesní postavení vyslychaného (prvopachatel, recidivista, svědek, obviněný),
- psychologická zralost (dítě, dospělý, starší osoba),
- psychopatologické nápadnosti (normální, psychopatická, mentálně primitivní osoba).

V procesech interpersonální percepce může docházet velmi často k různým chybám, kterých se nevyvarují často ani zkušení vyšetřovatelé. Ty pak mohou sehrát značnou roli v následujícím vnímání a působení na vyslychaného. Nejčastějšími chybami v interpersonální percepci jsou především:

- haló efekt (ovlivnění jednou dominující vlastností vyslychaného),
- první dojem (ulpění na názoru z prvních chvil výslechu),
- kognitivní referenční rámec (promítnutí ustálených představ o kriminálních okolnostech do schopnosti vnímání vyslychajícího),
- protipřenos (nezáměrné propouštění vlastních problémů vyslychajícího do výslechu),
- sociální stereotypy (ovlivnění ustálenými až iracionálnímu schematickými soudy vzniklých v rámci socializace),
- pygmalion-efekt (ovlivnění vyslychajícího jeho představami a očekáváními o vyslychaném).<sup>109</sup>

Znalostmi alespoň těchto základních chyb v interpersonální percepci by dle mého názoru měl disponovat každý, kdo provádí výslech. Už samotné povědomí o nich může snížit jejich výskyt v průběhu výslechu.

---

<sup>107</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 290-292.

<sup>108</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 292.

<sup>109</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 288-289.

K navázání psychologického kontaktu s ohledem na osobnost vyslychaného může dojít různými způsoby. Jedním z nich je snaha vyvolat určitou zainteresovanost na podání informace nebo vzbudit zájem o určitý cíl při vyšetřování. Znalost cíle pak může přispět k aktivizaci psychické činnosti vyslychaného. Pokud vyslychaný ví, jaký význam má jeho výpověď, lépe si pak vzpomene a reprodukuje. Tento způsob cílí na morální a jiné vlastnosti. Dalším způsobem je využití vyvolání potřebného emocionálního stavu, v důsledku čehož mohou odpadnout zábrany a bariéry bránící navázání psychologického kontaktu. Kontakt může být navázán i pomocí logiky přímým logickým přesvědčováním, jehož cílem je přivést vyslychaného k závěru o nevyhnutelnosti podání pravdivé informace.<sup>110</sup> Naopak při formování psychologického kontaktu se nesmí vyslychající uchýlit k nereálným slibům, nesmí klamat a podvádět.

Navázání kontaktu má pro celý průběh výslechu klíčový význam a závisí především na vyslychajícím, do jaké míry si tímto postupem připraví podmínky pro další průběh výslechu, potažmo pro naplnění jeho cíle. Důležitou roli zde hraje jednak příprava, zkušenosti z výslechové praxe, ale také intuice vyslychajícího. Znalost základních poznatků z psychologie, zejména základních kritérií k orientačnímu odhadu osobnosti a povědomí o chybách v procesu vnímání mohou usnadnit vyslychajícím snáze navázat psychologický kontakt s vyslychaným.

### **3.2.2 ANALÝZA VÝPOVĚDI V PRŮBĚHU VÝSLECHU**

*„Analýza výpovědi je analyticko-syntetická činnost heuristického charakteru spočívající v rozboru informací poskytovaných vyslychaným, v jejich průběžném porovnávání s dosud získanými informacemi a ve zjišťování vnitřní shody výpovědi.“*<sup>111</sup> Postup se zakládá na principech formální logiky a učení obecné i forenzní psychologie. Nejedná se o analýzu výpovědi trestně procesní, nýbrž kriminalistickou, jejímž cílem je zjištění způsobilosti vyslychaného vnímat pravdivě a reprodukovat hodnověrně.<sup>112</sup>

---

<sup>110</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 40-41.

<sup>111</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 14.

<sup>112</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 43.

Analýza probíhá vlastně v průběhu celého výslechu. Nejvýznamnější roli hraje především ve fázi monologu. Její úlohou je zjišťovat úplnost a věrohodnost výpovědi, jejich částí a postoj vyslychaného k předmětné věci. K vytvoření předpokladů hodnocení výpovědi je třeba především zjistit od vyslychaného všechny podrobnosti k předmětné věci, které jsou mu známy, a také zjistit, jak a kde tyto informace nabyly, popřípadě kdo je může potvrdit.<sup>113</sup>

Vlastní hodnocení výpovědi během výslechu je možné provést třemi způsoby:<sup>114</sup>

- 1) Porovnáním výpovědi s ostatními důkazy. Pokud jsou údaje z výpovědi v souladu s ostatními důkazy, není zpravidla důvod pochybovat o jejich věrohodnosti. V opačném případě může osoba lhát, nebo vypovídat mylně, protože během formování výpovědi došlo k deformaci informací.

Na lživě vypovídající osobu upozorní především odmítání vypovídat, diametrálně odlišné objasnění okolnosti, jež byly dostatečně zjištěny jinými důkazy nebo odchylování se od zjištěných okolností, ačkoliv podmínky vnímání nemohly být negativně ovlivněny.<sup>115</sup>

- 2) Prověřením vnitřní shody údajů ve výpovědi. Podstatné rozpory mezi jednotlivými výpověďmi stejné osoby ohledně týchž okolností jsou zjevným znakem nepravdivosti některé nebo všech takových výpovědí. Pokud člověk určitou okolnost vnímal za dobrých podmínek, pak by se při reprodukci v jednotlivých výpovědích neměly vyskytovat podstatné rozdíly. Naopak pokud danou okolnost nevnímal a vypovídá o ní lživě, často se pak při opakovaném výslechu projevují rozpory. Ty pramení zejména z toho, že vyslychaný si dostatečně nepromyslí nebo nezapamatuje celý řetězec okolností a detailů, které začne měnit.

---

<sup>113</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 33.

<sup>114</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 117.

<sup>115</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 49.



- 3) Vyjasněním dalších okolností. Jedná se o ujasnění si, zda mohl vyslýchaný vůbec znát okolnosti, o kterých vypovídá, jestli mohl v určitých podmínkách danou okolnost vnímat, popřípadě jestli mohl mít k dispozici zdroje, které uvádí.

Na základě takového vyhodnocení si může vyslychající utvořit představu o tom, zda je výpověď pravdivá a do jaké míry koresponduje se skutečností. Tuto vlastnost výpovědi označuje Čírtková<sup>116</sup> jako věrohodnost speciální. Pokud vyslychající dospěje k názoru, že výpověď není věrohodná, může podle situace usilovat o doplnění výpovědi, působit na osobu, aby vypovídala pravdivě nebo zvolit některý z dalších taktických postupů.

Věrohodnost výpovědi je její základní vlastností a je nutné ji odlišit od její pravdivosti, ačkoliv se může na první pohled jevit rozdíl mezi těmito kategoriemi jako nevýznamný. Věrohodností rozumím její spolehlivost s ohledem na uváděné skutečnosti, tedy zda se vyslychající může spolehnout na pravdivost tvrzených skutečností. Do jisté míry vnímám takovou vlastnost výpovědi jako subjektivně určenou, jelikož každý vyslychající si může vyložit kritéria výpovědi a vypovídajícího odlišně. Pravdivost výpovědi pak naopak chápu jako kritérium objektivní, které je určováno shodou daného tvrzení se skutečností. Mezi věrohodnou a pravdivou výpověď podle mého názoru nelze dát rovnítko, protože i věrohodná výpověď se nakonec může ukázat nepravdivou a naopak. Ovšem věrohodnost značně zvyšuje šanci pravdivosti určitého tvrzení.

Forenzní psychologie se snaží nalézat určité znaky, které mají vyslychajícímu pomoci určit, zda osoba vypovídá pravdivě nebo lže. Neposkytuje ovšem univerzální návod nebo postup, podle kterého lze určit, zda výpověď je věrohodná či nikoliv, neboť kritéria posuzování mají pouze pravděpodobnostní hodnotu. Obvykle se přihlíží ke třem základním kritériím, kterými jsou osobnost, motivace a výpověď (verbální a nonverbální).<sup>117</sup>

Kritérium osobnosti představuje obecnou věrohodnost, která vyjadřuje způsobilost konkrétní osoby podat věrohodnou výpověď. U každého člověka je tato charakteristika

---

<sup>116</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 362.

<sup>117</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 363.

různě rozvinuta. Méně věrohodný člověk se může vyznačovat např. povrchním vnímáním, fantazijním dotvářením nebo může mít sklon k drobnému podvádění a lhaní. Nižší obecnou věrohodnost mohou způsobovat snížené rozumové schopnosti (horší schopnost vnímání a reprodukce) nebo jiné složky osobnosti (hysterici, paranoici, alkoholici atp.). Motivací se rozumějí vnitřní pohnutky (láska, strach, potřeba uznání) nebo vnější situační tlaky (vydírání, hrozba ztráty zaměstnání), které vedou v konkrétním případě vyslychaného k pravdivé nebo lživé výpovědi.<sup>118</sup>

Zároveň bych zde podotknul, že mezi obecnou a speciální věrohodností neexistuje nikterak symetrický vztah. I obecně nevěrohodná osoba může podat věrohodnou výpověď a naopak. Ani ceněné vlastnosti osoby negarantují věrohodnost výpovědi, proto by měl vyslychající zkoumat i výše zmíněnou motivaci osoby, která může do značné míry ovlivnit její rozhodnutí jak vypovídat.

Verbální kritérium výpovědi se sestává z obsahu dané výpovědi (tj. to, co je sdělováno) a ze způsobu sdělení (tj. jak je to sdělováno). Jedná se tedy o příznaky, které buď nasvědčují pravdivému sdělení, nebo sdělení smyšlenému. Těchto příznaků zmapovala forenzní psychologie celou řadu, proto níže uvedu pouze některé.<sup>119</sup>

Příznaky svědčící pro pravdivost výpovědi jsou zejména:

- detaily (prožití určité události činí zprávu bohatou, živou, věcnou, konkrétní a obsahuje takové detaily, které musely být vnímány),
- komplikace (výpovědi líčící potíže a jejich překonání svědčí spíše pro jejich pravdivost),
- originalita (vylíčení autentických prožitků a detailů, které jsou produktem jedinečnosti pachatele a situace),
- nepochopení děje (popsání události, které osoba zcela neporozuměla, svědčí o věrohodnosti takové výpovědi, neboť lhář se musí přesvědčit o pravdivosti svojí verze),

---

<sup>118</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 363.

<sup>119</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 364-368.

- asociace (zmínka vyslychaného o tom, co se mu v ten okamžik vybavilo podobného z minulosti),
- konstantnost (pravdivě vypovídající nemusí vypovídat zcela shodným způsobem, nezměněné by mělo zůstat především pevné jádro výpovědi, které vnímala osoba jako subjektivně důležité),
- rozšiřování výpovědi (při opakovaném výslechu si osoba může vzpomenout na další detaily, které si předtím nevybavila, u lživě vypovídajících bývá tendence zůstat v popisu událostí konstantní i v detailech).

Příznaky svědčící pro smyšlenou výpověď jsou především:

- zadržování informací (osoba odmítá doplnit své sdělení o údaje, kterými by měla disponovat, uvádí vágní, nepřesné formulace nebo utíká od podstatných otázek),
- servilnost k vyslychajícímu (vyslychaný zveličuje svoji bezbrannost, nevědomost a snaží se vlichotit vyslychajícímu),
- freudovské signály (momenty, které naznačují, že osoba těžko zvládá lhaní, může se jednat o přerázení, chybné úkony),
- přehnaná akurátnost (opak servilnosti, jde tedy opačný extrém, kdy se vyslychaný chová drze a útočně),
- stereotypnost opakování (neobjevují se ani drobné změny, které jsou naprosto běžné u pravdomluvného člověka, typickým rysem je také opakování stejné fráze).

Při analýze výpovědi by vyslychající neměl opomíjet ani význam neverbální složky komunikace. Psychická činnost člověka je spjata s fyziologickou, a proto je možné o psychické činnosti usuzovat podle fyziologických projevů.<sup>120</sup> Poznání zákonitostí neverbální komunikace a její interpretace může významným způsobem přispět k zefektivnění procesu výslechu. Ovšem z pohledu výslechové praxe je důležité posuzovat neverbální projevy nikoliv izolovaně, ale v souvislosti s projevy verbálními. Jako nejvýznamnější se pak jeví především sledování změn neverbálních projevů

---

<sup>120</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 50.

(mimiky, gestikulace, tělesných pohybů), které nastávají v určitých momentech výslechu, a usilovat o odhalení jejich příčin. Z těchto signálů pak lze snadněji učinit adekvátnější závěry o tom, zda jsou tvrzení osoby věrohodná.<sup>121</sup>

Mezi nejspolehlivější signály neverbální komunikace patří:

- **Strukturální zlom** – Jedná se o pozorovatelnou změnu v celkovém neverbálním projevu, která rozděluje pravdivé a lživé líčení. Pravdivou část výpovědi líčí osoba s jistotou a přehledem zatímco u lživé se necítí tak jistá a chce jí mít rychle za sebou. Tyto vnitřní pocity se pak odrážejí ve vnějším projevu. Ve lživých partiích je projev nepřirozený, osoba může být zaražená, upjatá, může chovat příliš výrazně (teatrální, hlasitá) nebo naopak nápadně nevýrazně (tichá, mdlá, přehnaně bezmocná). Strukturální zlom se nejlépe rozezná v monologové části výslechu, kdy osoba samostatně vypráví. I v tomto případě se ale jedná o příznak víceznačný, který není absolutně spolehlivým vodítkem v rozlišení pravdy od lži, ovšem lze z něj spolehlivě usuzovat na kritickou část výpovědi vyslychaného.
- **Emocionální doprovod** – Při reprodukci události, které člověka silně citově zasáhly, se jen velmi zřídka někdo ubrání emocionálním projevům (stud, strach, vztek). Proto absence nebo naopak okázalost takových projevů naznačuje na nevěrohodnost výpovědi. I zde je však nutné obezřetné zvažování, protože extrémnost situace může vést i k izolaci a vytěsnění vzpomínek, a proto pak citovou lhostejnost a apatii nelze považovat za znak nevěrohodnosti.<sup>122</sup>

Analýza výpovědi vyslychaného je komplexní taktický postup, k jehož správnému zvládnutí by vyslychající osoby měly přikládat velký význam, neboť ho využijí při každém výslechu a závisí na něm vhodná volba dalších taktických postupů. Úspěšné zvládnutí musí vycházet z řádné přípravy. V samotném průběhu výslechu se musí vyslychající zaměřit na rozbor informací získaných z výpovědi, sledovat a interpretovat

---

<sup>121</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 300.

<sup>122</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 370-371.

chování vyslychaného. K úspěšné analýze výpovědi přispívají alespoň základní znalosti z oblasti forenzní psychologie, schopnost logického uvažování, profesní zkušenost a také intuice.

### **3.2.3 POMOC VYSLÝCHANÉMU K PŘEKONÁNÍ ZDÁNlivĚ ZAPOMENUTÉHO A SUBJEKTIVNÍCH NEDOSTATKŮ REPRODUKCE**

Jedná se o fakultativní taktický postup, který se použije v konkrétní výslechové situaci, kdy osoba nezaujala postoj vypovídat lživě, chce vypovídat pravdivě, ale

- a) nemůže si vzpomenout (vybavit a připomenout si) na dříve vnímané okolnosti,
- b) má vzpomínky zkreslené, nepřesné, mezerovité či klamné nebo
- c) vzhledem ke svým subjektivním vlastnostem a stavům reprodukuje informace neúplně, chybně.<sup>123</sup>

Pomoc vyslychanému spočívá v tom, aby si vybavil zdánlivě zapomenuté fakta, překonal chybné vzpomínky a subjektivní nedostatky reprodukce.

Využívá u výslechu svědků (i poškozených), neboť skuteční pachatelé (podezřelí či obvinění) si jak podstatu skutku, tak i detaily trestného činu velmi dobře pamatují. I zde se ovšem nalezneme výjimky (např. u pachatelů drobných nedbalostních deliktů). Problém vybavit si určité skutkové okolnosti mohou nastat i u osob páchajících sériovou trestnou činností s podobným vzorcem jednání (např. kapesní krádeže), kde se jednotlivé okolnosti různých trestných činů mohou překrývat.<sup>124</sup>

Formování výpovědi je velmi složitý duševní proces probíhající ve čtyřech navazujících hlavních etapách (získávání, uchování, předávání a příjem informací). Z poznatků forenzní psychologie vyplývá, že různé defekty ve formování výpovědi mohou nastat v jakékoliv z nich.

První fázi utváření výpovědi představuje získávání informací, o kterých často ani osoba nemusí tušit, že budou využity v trestním řízení. Podstatou této fáze je problematika

---

<sup>123</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 54.

<sup>124</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 119.

vnímání (nejčastěji neúmyslného), která je subjektivním přijímáním a zpracováním informací. Vyslychající musí počítat s tím, že se výpovědi různých osob o téže události se mohou rozcházet, aniž by šlo o rozdíly způsobené lží. Vnímání je totiž ovlivněno celou řadou subjektivních faktorů, které mohou ovlivnit přesnost vnímání. Kromě celkové osobnosti vyslychaného se jedná se o:

- aktuální psychický stav (únava a vyčerpání mají negativní vliv na vnímání),
- city a emoce (silný emoční doprovod představují rizikový faktor),
- subjektivní význam vnímaného děje a vztah k němu,
- profesní zaměření (lépe je vnímána okolnost, které je dobře porozuměno),
- pozornost (záměrná pozornost vede k lepšímu vjemu).<sup>125</sup>

Vnímání je také ovlivňováno objektivními podmínkami (situačními proměnnými). Jako negativní vlivy adekvátního vnímání působí např. rychlý průběh děje, velké vzdálenost, snížená viditelnost nebo dlouhotrvající událost u vnímání času.<sup>126</sup>

Ve fázi vštěpování a uchování informace dochází k dalším přepracováním vnímaných informací prostřednictvím paměťových funkcí člověka. Jelikož i paměť funguje individuálně, liší se lidé ve schopnostech uchování informací co do přesnosti i jejich délky. Pro paměťové procesy platí účinky subjektivních faktorů (emoce, únava) ovlivňující vnímání. Spolehlivost zapamatování se zvyšuje, pokud vyslychaný aktivně vstoupil do kritické události (svědek, který se zapojil do inkriminované události, pravděpodobně poskytne obsáhlejší a přesnější výpověď než pasivně přihlížející). Trvalost uchování informací roste, jestliže osoba si vnímané informace slovně formuluje a promýšlí nebo o nich hovoří ve svém okolí. Opačný efekt má ovšem diskuze o události s ostatními svědky před jejich výsledkem, neboť se zvyšuje riziko vzájemného ovlivnění. Příznivý vliv na uchování informace (především bezděčné) má i subjektivní význam vnímaných informací. Skutečnosti považované vyslychaným za

---

<sup>125</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 338-339.

<sup>126</sup> GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 171.

subjektivně důležité a významné si pak spíše zapamatuje.<sup>127</sup> I přes individuálnost paměťových schopností lze obecně konstatovat, že s ubíhajícím časem vzpomínky blednou a jsou častěji přetvářeny různými faktory (jinými zážitky, přáními). Špatně se uchovávají prostorové podrobnosti, chronologické pořadí. Nejhůře si člověk zapamatuje vzpomínky na velikosti, množství, barvy, zvuky či délky trvání.<sup>128</sup>

Podstatu třetí fáze tvoří proces předávání zapamatovaných informací prostřednictvím slovní formulace, tj. reprodukce. Reprodukce uzavírá podíl vyslychaného na formování výpovědi. Podstatnou roli pro výslednou kvalitu výpovědi zde hraje především bezprostřední výslechová situace. Další faktory ovlivňující reprodukci vycházejí z charakteristiky výslechu jako konkrétní podoby sociálního styku. Na průběh předávání informací může působit pozitivně i negativně interpersonální percepce, verbální i neverbální komunikace a interakce mezi vyslychaným a vyslychajícím. U monologické části výslechu je tendenci k neúplnosti výpovědi (vyslychaný se zaměří na hlavní kostru děje a ostatní skutečnosti vypouští, protože je považuje za nepodstatné). V dialogické části dochází k subjektivnímu pozměňování samotného obsahu informace (nahrazování, vylepšování, míšení částí vzpomínek). Takové jevy jsou označovány jako tzv. klamné vzpomínky, za které se považují různé podoby nepřesných reprodukcí paměti uchovávaných informací.<sup>129</sup>

Nejméně problémové jsou vzpomínkové mezery, které si vypovídající uvědomuje. Záludnější jsou situace u neuvědomovaných vzpomínkových mezer, jelikož osoba vypovídá sice pravdivě, ale neúplně a nemá na tuto skutečnost náhled. Neuvědomované mezery mohou být vyplněné jinými obsahy. Případy, kdy si vypovídající vzpomíná na událost bez mezer, ovšem nevědomky uvádí i skutečnosti, jsou označovány jako

---

<sup>127</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 339-340.

<sup>128</sup> GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 176.

<sup>129</sup> ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4. S. 343-344.

vylepšování výpovědi. Klamné vzpomínky jsou jedním z nejčastějších zdrojů chyb při vytváření výpovědi, mohou se vyskytovat jednotlivě, ale i v různých kombinacích.<sup>130</sup>

Výše uvedené základní znalosti o procesu utváření výpovědi, by měly napomoci vyslýchajícímu k odhalení pravděpodobného zdroje a příčin nedostatků ve výpovědi a k následnému zvolení vhodného taktického postupu. Těch vytvořila kriminalistika celou řadu za účelem zkvalitnění výslechové praxe.

Jde o způsoby využívající vyvolání asociativních spojů různých druhů. Vychází z toho, že při zapamatování nedochází k uchování pouze konkrétní okolnosti, ale celého řetězce okolností a detailů vzájemně propojených. Vzpomínání a znovu poznání probíhá formou asociace.<sup>131</sup>

Základní podmínkou správné aplikace postupů je nepřerušovat monolog ihned poté, co se objeví rozpory mezi výpovědi a dosud nashromážděnými informacemi. Se samotnou pomocí vyslýchanému se zásadně doporučuje začít až po ukončení celého monologu nebo jeho určité části. Pomoc má být nenásilná, nesuggestivní a pro vyslýchaného nepostřehnutelná, aby vyslýchaný sám chybu ve své výpovědi odhalil.<sup>132</sup>

Osvědčeným způsobem je doporučit vyslýchanému, aby o události vypovídal maximálně podrobně (aby uvedl i skutečnosti, které nepovažuje za podstatné), chronologicky a uváděl zdroje těchto informací popřípadě. Není vhodné na vyslýchaného spěchat a naléhat na něj, aby uváděl okolnosti rychle.<sup>133</sup>

Zapomněl-li vyslýchaný jméno, příjmení či název dobře poslouží k osvěžení paměti poskytnutí jmenného seznamu (např. telefonní seznam), který může vyvolat asociaci na

---

<sup>130</sup> GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 177-178.

<sup>131</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 54.

<sup>132</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 254.

<sup>133</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 35.



základě podobnosti nebo kontrárnosti. Je též možno doporučit, aby si osoba vybavila setkání nebo rozhovor s tím, jehož jméno zapoměla. Asociativní spoj je rovněž možno navázat jen pouhým přeříkáváním jednotlivých písmen abecedy, protože už pouhé vyslovení první hlásky nějakého jména nebo názvu vede velmi často k vybavení celého jména nebo názvu.<sup>134</sup>

Asociaci lze navodit také předložením různých fotografií, nákresů, vzorkovnic nebo přímo objektů. Při tomto postupu je ovšem nutné předložit větší počet těchto pomůcek, aby nehrozilo sugestivní ovlivnění vyslychaného. Ke stejnému účelu je rovněž možné provést za účasti vyslychaného jiné metody kriminalistické praktické činnosti (prověrka výpovědi na místě, provedení rekognice).<sup>135</sup>

Při pomoci vyslychanému je prospěšné zjistit jeho typ paměti. U osob s motorickým typem paměti se doporučuje směřovat otázky na to, co v danou chvíli dělali, jak se pohybovali. Převažuje-li emocionální druh paměti, je vhodné vést vyslychaného tak, aby si vybavil své pocity, prožitky, které u něj vznikaly v průběhu předmětné události. Pokud má osoba slovně logický typ paměti, vyslychající by se měl ptát, co si vyslychaný o dané okolnosti myslel.<sup>136</sup>

Poměrně komplexní metodou využívající postupy respektující přirozené fungování lidské paměti je kognitivní interview. Vyslychanému je poskytnut prostor pro samostatné vyjádření a je mu ponechána vlastní asociační posloupnost bez vštěpování logické struktury. Vychází z předpokladu, že vyvolání informací je usnadněno připodobněním kontextu, který byl přítomen během zapamatování. K usnadnění vzpomínání je využíváno vlivů připomínaného prostředí (teplota, počasí, akustické vjemy z prostředí atp.). Tato procedura vychází z poznatků, že nejpřesněji jsou

---

<sup>134</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S 55.

<sup>135</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S 55.

<sup>136</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 25.

informace získávány v rámci spontánní reprodukce. Kognitivní interview zahrnuje čtyři základní strategie, ve kterých jsou osoby instruovány, aby:

- znovu navodily kontext prostředí,
- vyvolaly emoce přítomné během zážitku,
- vyprávěly o všem, bez ohledu na jejich posouzení důležitosti informace a
- znovu vyprávěly události v různých pořadích a za použití různých perspektiv.<sup>137</sup>

Mezi další dílčí způsoby, kterými lze pomoci vyslychanému při ožívování jeho paměti patří zejména doporučení:

- aby si vzpomenu na mezní detaily (např. na významnou událost, čas příjezdu),
- aby se pokusil chápat vzpomínanou událost jako příčinu nějakého důsledku (např. pozdního příchodu do zaměstnání) nebo důsledek nějaké příčiny (např. náhodného seznámení) nebo
- aby si při vybavování časového děje vzpomenu na sled událostí a z nich vyvodil jednotlivé etapy až k celkovému obrazu o časovém úseku.<sup>138</sup>

Pomoc vyslychanému se nerozumí jakákoliv nápověda, ale pouze záměrné a cílené používání výše uvedených postupů. Veškerou tuto činnost je nutno poskytovat velice citlivě, aby nedošlo k sugestivnímu ovlivňování.<sup>139</sup>

Právě možnost sugestivního ovlivnění vnímám jako nejkritičtější moment při poskytování pomoci vyslychanému, aby si vybavil zapomenutá fakta, překonal chybné vzpomínky a subjektivní nedostatky reprodukce. To vyplývá především ze samotné charakteristiky výslechové situace, v níž je tento taktický postup používán.

---

<sup>137</sup> BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7308-409-7. S 33-34.

<sup>138</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 35.

<sup>139</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S 60.

Spolupracující osoba se častěji může nechat ovlivnit vyslychajícím v úmyslu mu pomoci a zavděčit se mu. Riziko sugescí navíc poroste s množstvím defektů v paměti. Proto se musí vyslychající především zaměřit na správnou formulaci a pokládání otázek. Zároveň si musí hlídat i prvky neverbální (mimika, gestikulace) a paraverbální (tón hlasu) komunikace, které mají potenciál působit sugestivně.

## **4. PSYCHOLOGICKÉ PŮSOBENÍ NA LŽIVĚ VYPOVÍDAJÍCÍ**

### **OSOBY**

Jedná se o fakultativní taktický postup, který se používá v konfliktních výslechových situacích, tedy v těch, kde je vyostřen střet mezi zájmy vyslychajícího a vyslychaného. Vyslychaný se snaží ovlivnit svou lživou výpovědí cíl vyšetřování, kterým je zjištění skutkového stavu nebo se snaží vyhnout povinnosti svědčit. Tato situace nastává, pokud se nepodařilo vyslychajícímu navázat psychologický kontakt s vyslychaným nebo byl tento kontakt v průběhu výslechu přerušen.<sup>140</sup>

Postup se využívá u plně nebo částečně lhoucích svědků i obviněných. Jeho základním předpokladem bude vždy odhalit příčinu lživé výpovědi. Podstata psychologického působení je u svědků i obviněných stejná, ovšem podstatná odlišnost bývá především v příčinách lživé výpovědi, ve významu těchto příčin a v jejich trvalosti.<sup>141</sup> Protivínský, Musil, Prerad<sup>142</sup> pak dodávají, že nejsilnější a nejpevnější bývají tyto příčiny u obviněných, a proto i působení na obviněné musí být zpravidla silnější a různorodější.

---

<sup>140</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 26.

<sup>141</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 35.

<sup>142</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 59.

Obecně lze vycházet ze zásady, že lži je vždy lepší předcházet, než ji pak pracněji odhalovat, prokazovat a vyvracet. Neboť jak konstatuje Vrij<sup>143</sup>, lidé jsou mnohem lepší lháři, než si o sobě myslí, zatímco mnohem hůře dovedou lež rozpoznat. Z taktického hlediska je chybou ihned protokolovat prvé prohlášení a žádat jeho podepsání, jelikož tato předčasná dokumentace se může stát překážkou k získání pravdivé výpovědi, neboť v takovém případě spíše vyslýchaný na takové výpovědi setrvá. Doporučuje se tedy zaprotokolovat výpověď až po vyjasnění její podstaty.<sup>144</sup>

Jak uvádějí Protivínský, Musil, Prerad<sup>145</sup>, přechod od lži k pravdě je spojen s velkými obtížemi z psychologického hlediska. Proto musí vyslýchanému v tomto kroku pomoci vyslychající. Pochopitelně se jedná o jiný druh pomoci, než při překonávání klamných vzpomínek. Jedinou přípustnou formou působení na lživě vypovídající osobu je přesvědčování. Není možné uplatňovat metody založené na jakékoliv formě násilí, hrozbách či vydírání.<sup>146</sup>

Přesvědčováním se rozumí vhodné působení na city a rozum vyslýchaného v souladu s požadavky zákonnosti, etiky, s cílem dokázat nesmyslnost, neudržitelnost a škodlivost lživé výpovědi.<sup>147</sup> Při přesvědčování by měl vyslychající vycházet ze znalostí osobnosti vyslýchaného, měl by brát v úvahu jeho aktuální rozpoložení, důkazní i výslechovou situaci. Snadnější je tento úkol, pokud má vyslychající k dispozici takové argumenty, proti kterým vyslýchaný nemůže vznášet protiargumenty.

---

<sup>143</sup>VRIJ, Aldert.: *Detecting Lies and Deceit: Pitfalls and Opportunities*. Chichester. John Wiley & Sons Ltd, 2008. ISBN 978-0-470-51625-6. S. 2-3.

<sup>144</sup>NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 35.

<sup>145</sup>PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 59.

<sup>146</sup>STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 120.

<sup>147</sup>MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 334.

Ovšem i při nedostatku přesvědčivých argumentů je možné použitím správné taktiky dosáhnout změny lživé výpovědi v pravdivou. Němec<sup>148</sup> uvádí některé psychologické způsoby působení na vyslýchaného, jako např.:

- využití faktoru neočekávanosti nebo překvapení vyslýchaného,
- využití jeho nepřipravenosti nebo
- využití jeho nedostatečné informovanosti o již získaných důkazech.

Nesprávné je naopak využívat klamání vyslýchaného (např. o rozsahu důkazů), jelikož se jedná o postup, který je v rozporu s procesními předpisy a často může vést i nevinné osoby k doznání viny. Působení na citovou a rozumovou stránku člověka je imanentní složkou komunikace, a proto je nutné dbát na to, aby nedocházelo k nepřipustnému ovlivňování (sugesci) vyslýchaného. Takové působení je charakterizováno tím, že vyslýchanému je odňata nebo omezena možnost svobodné volby jeho rozhodování.<sup>149</sup>

Kriminalistika vypracovala k působení na lživě vypovídajícího několik dílčích taktických postupů, mezi něž patří zejména:

- odhalení, objasnění a odstranění příčin motivujících lživou výpověď,
- stimulování kladných vlastností vyslýchaného,
- využití emocionálního napětí vyslýchaného,
- využití vnitřních rozporů ve výpovědi a rozporů mezi výpovědí a jinými důkazy,
- využití reflexních úvah lživě vypovídajícího.<sup>150</sup>

#### **4.1 ODHALENÍ, OBJASNĚNÍ A ODSTRANĚNÍ PŘÍČIN MOTIVUJÍCÍ LŽIVOU VÝPOVĚĎ**

Za každou nepravdivou výpověď se skrývá určitá motivace. Předpokladem tohoto dílčího taktického postupu je učinit si na základě analýzy informací a výpovědi závěr,

---

<sup>148</sup> NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6. S. 36.

<sup>149</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 60-61.

<sup>150</sup> MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 334.

zda se vyslýchaný chystá vypovídat lživě. Na základě takového závěru si musí stanovit hypotézu o motivech lživé výpovědi a musí zkoumat, zda je možné tyto příčiny odstranit. Odstraněním příčin by měl přivést vyslýchaného k rozhodnutí přejít od nepravdivé výpovědi k pravdivé. Důležitým předpokladem úspěšnosti je získání důvěry vyslýchané osoby.<sup>151</sup>

Příčiny a motivy nepravdivé výpovědi mohou být velmi rozmanité a vždy budou odvislé od konkrétního případu. Ovšem lze nalézt podobnosti v motivech s ohledem na procesní postavení vyslýchané osoby.

Svědci, kteří nejsou osobami poškozenými (tzv. očití svědci) mohou vypovídat jak ve prospěch obviněného (z důvodu příbuzenství, přátelství, závislosti, prosby), tak v jeho neprospěch (z důvodu nepřátelství, závisti). Mohou také jednat vyhýbavě (ze zbabělosti, opatrnosti, nechuti spolupracovat se státními orgány). Poškození svědci mají tendenci k obviňování obviněného (v důsledku utrpěné škody, pod vlivem emocí, ze strachu, aby pachatel neušel trestu), k vyhýbavým výpovědím (ze studu, z marnosti, že se pachatel stejně nenajde) nebo zřídka k výpovědím ve prospěch obviněného (z lítosti, ze strachu z pomsty).<sup>152</sup>

Vyslychající by se měl pokusit příčiny odstranit a vybudovat si tak důvěru mezi ním a vyslýchaným. Může tak učinit několika způsoby. Vyslýchanému hlouběji objasní smysl a význam výpovědi v trestním řízení, ubezpečí ho o objektivnosti a nezávislosti trestního řízení nebo využije institutů, které nabízí trestní řád. Půjde především o odstranění různých podob strachu svědka za pomoci utajení jeho totožnosti a podoby (§ 55 odst. 2 TrŘ), hrozí-li jemu nebo jeho blízkým újma na zdraví nebo jiná vážná újma. Stejně strach z případného trestu lze eliminovat vysvětlením podstaty institutů, jakými jsou např. podmíněné zastavení trestního stíhání, upuštění od potrestání nebo zánik trestnosti, které může být podnětem pro vyslýchaného ke změně postoje.

---

<sup>151</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 26.

<sup>152</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 65-66.

U obviněného se na vzniku důvodů vedoucích ke lživým výpovědím podílejí faktory subjektivní a objektivní. Mezi subjektivní faktory může sehrát vliv nízká morální a kulturní úroveň, některé charakterové vlastnosti (závist, ziskuchtivost) nebo pocit strachu. K objektivním faktorům pak řadíme působení zainteresovaných osob nebo nepříznivé procesní postavení (porušování práv vyslychaného). V krajních situacích může docházet i k nepravdivým obviněním nebo k nepravdivému sebeobviňování. Nepravdivé sebeobviňování zapříčiňuje často účelová ochrana jiných osob, motivace silnými city, sugestibilita obviněného nebo psychické poruchy.<sup>153</sup> Vytvoření podmínek, kde je nebezpečí nepravdivého sebeobviňování omezeno na minimum, vyžaduje podle Protivínského, Musila, Prerada<sup>154</sup>, aby obviněný znal práva svá i orgánů činných v trestním řízení a byl přesvědčen o zákonnosti a objektivnosti trestního řízení.

#### **4.2 STIMULOVÁNÍ Kladných vlastností vyslychaného**

Podstata tohoto taktického postupu, kterého lze využít u svědka i obviněného, spočívá v navození takového klimatu, kdy vyslychaný začíná hodnotit pozici vypovídat lživě z hlediska vyšších mravních citů (společenská odpovědnost, čest, vlastní důstojnost, stud, lítost). Pokud se podaří navodit takové klima u vyslychané osoby, dochází u ní k sebereflexi a zákonitě v její psychice vzniká vnitřní konflikt mezi morálním vědomím na jedné straně a zaujatým lživým postojem na straně druhé. Vyslychající pak musí působit na vyslychaného tím způsobem, aby posílil jeho kladné vlastnosti, aby vyšší mravní city převážily nad motivací nadále zachovat postoj ke lživé výpovědi.<sup>155</sup>

Základní podmínkou pro využití postupu je znalost vyslychané osoby, především životních postojů, žebříčku hodnot, morálních a charakterových vlastností nebo

---

<sup>153</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 121.

<sup>154</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 66.

<sup>155</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 27.

postavení ve společnosti. Proto je důležitá již příprava k výslechu (studium materiálů k osobě a osobnosti), ale také poznávání vyslýchaného v průběhu výslechu.<sup>156</sup>

Tento postup se může uplatnit samozřejmě jen v případě, že jsou zde nějaké kladné osobní vlastnosti nebo zásluhy vyslýchaného, na které je možno poukázat. Ke stimulaci kladných vlastností může posloužit např. poukázání na dosavadní příkladný život, výborné pracovní výsledky nebo aktivní účast na veřejném životě. Konrád<sup>157</sup> dodává, že účinný se tento postup jeví v momentech, kdy vyslýchaný váhá, zda hovořit pravdivě či setrvat na lži. Vhodné bude postup využít zejména u výslechu dosud netrestaných osob nebo pachatelů nedbalostních trestných činů.

### 4.3 VYUŽITÍ EMOCIONÁLNÍHO NAPĚTÍ VYSLÝCHANÉHO

Každá duševně zdravá osoba, která se buď dopustila nějakého protispolečenského jednání, byla jeho obětí nebo byla při něm přítomna, se nachází v určitém stupni emocionálního napětí. Samotná skutečnost, že osoba musí vypovídat před orgány činnými v trestním řízení, nese určitý stupeň emočního napětí, které se stupňuje v případech, kdy osoba lže. V některých případech je zátěž taková, že dotyčný pomýšlí na změnu postoje k výpovědi, jen aby se zbavil nepříjemného pocitu.<sup>158</sup> Podstata tohoto postupu spočívá právě ve využití nadměrné psychické zátěže na organismus vyslýchaného, která pramení u svědka z jeho neobvyklého postavení nebo z pocitu odpovědnosti za výslech a u obviněného zejména ze strachu z trestu.<sup>159</sup>

U svědků se emoční napětí může odrazit na kvalitě výpovědi pozitivně i negativně. Především osoby, které se silně emočně vzrušují, je třeba nejprve uklidnit a přivést do stavu psychické rovnováhy (např. obecnou rozpravou o rodině nebo práci v úvodním

---

<sup>156</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 67.

<sup>157</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 27.

<sup>158</sup> GILLERNOVÁ, Irena., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 188.

<sup>159</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007.

ISBN 978-80-7380-038-3. S. 255.



stádiu výslechu). V opačném případě je vhodné udržovat svědka v určitém přiměřeném emočním napětí, jelikož se tím u něj udržuje pocit odpovědnosti. Na začátku výslechu je účelné docílit několika pravdivých odpovědí položením otázek k obecně známým skutečnostem případu, neboť přechod od pravdivé výpovědi ke lživé činí spoustě lidí problémy. Zvyšuje se tím stupeň emočního napětí a může dojít ke změně jejich původního postoje vypovídat lživě. Emoční napětí lze rovněž zvýšit tím, že ve vhodném okamžiku se vyslýchanému připomenou následky nepravdivé výpovědi nebo význam boje s kriminalitou.<sup>160</sup>

U většiny podezřelých a obviněných bývá emoční napětí ještě výraznější. Zejména půjde-li o pachatele závažnější trestné činnosti nebo osobu, která spáchala trestný čin poprvé. Menší napětí lze naopak předpokládat u osob, které spáchali méně závažný trestný čin nebo u recidivistů, kteří již mají s úkony trestního řízení značné zkušenosti. Stav emočního napětí vzniká z důvodu vnitřního konfliktu, kdy na jedné straně obviněný ze strachu z trestu vypovídá nepravdivě, ale na straně druhé, se obává, že jeho lež bude odhalena.<sup>161</sup> Protivínský, Musil, Prerad<sup>162</sup> k tomu dodávají, že přirozenou vlastností člověka je hovořit pravdivě a odklon od reprodukce vnímaného vyžaduje značné úsilí.

Porada<sup>163</sup> považuje za důležitý předpoklad k uplatnění tohoto dílčího taktického postupu vyslechnout pachatele v co nejkratší době po spáchání trestného činu, zejména co nejdříve po zadržení pachatele orgány policie. Vychází z toho, že nejvhodnější je provést výslech ještě v době, kdy neopadlo emoční napětí vyvolané tímto činem a pachatel nebude mít promyšlené detaily své výpovědi. Zároveň upozorňuje, že nezřídka dochází po upadnutí emočního napětí u obviněných ke snahám odvolat své původní

---

<sup>160</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 62.

<sup>161</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 121.

<sup>162</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 63.

<sup>163</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 255.

pravdivé výpovědi. Především odvolání původní výpovědi je vhodné vytvořit psychickou bariéru ve vědomí vyslychaného, především správným provedením výslechu ve spojení s okamžitým prověřením skutečností obsažených ve výpovědi a zajištěním důkazů (např. prověrkou výpovědi na místě, domovní prohlídkou).<sup>164</sup>

#### **4.4 VYUŽITÍ VNITŘNÍCH ROZPORŮ VE VÝPOVĚDI A ROZPORŮ MEZI VÝPOVĚDÍ A JINÝMI DŮKAZY**

Jedná se o efektivní taktický postup, který je založen na systému logických operací. Předpokladem jeho použití je podrobná dokumentace výslechu a jeho důkladná analýza, na jejímž základě by měl vyslychající odhalit rozpory ve výpovědi samotné nebo rozpory výpovědi s jinými důkazy.<sup>165</sup>

Obvykle není výpověď celá smyšlená, ale je nepravdivá pouze v určitých částech, které chce vyslychaný zatajit. Ve vědomí člověka pak existuje jednak obraz událostí, jak se skutečně stal, ale paralelně s ním je utvářen obraz událostí upravený vhodným způsobem pro účel výslechu. Mezi těmito dvěma variantami se musí vyslychaný neustále pohybovat a manévrovat mezi pravdou a lží, což je psychicky velmi náročný proces.<sup>166</sup> Protivínský, Musil, Prerad<sup>167</sup> k tomu uvádějí, že tento proces je u vyslychaného doprovázen rizikem prořeknutí (tj. sdělení objektivně pravdivé informace, kterou zamýšlel vyslychaný skrýt). Prořeknout se může vyslychaný třeba bezděčně pronesenou poznámkou nebo rychlou reakcí na položenou otázku. Z nich může vyslychající podchytit, že vyslychanému je známa okolnost, kterou by znát neměl nebo naopak.

---

<sup>164</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2 S. 28.

<sup>165</sup> MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 335.

<sup>166</sup> GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. S. 189.

<sup>167</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 68.

V případě, že vyslychající zachytí rozpory ve výpovědi nebo mezi výpovědi a již získanými důkazy, neměl by dávat najevo svoji nedůvěru k výpovědi a upozorňovat na rozpory ihned. Vyslýchaný vypovídající lživě, obzvláště pokud nemá výpověď velmi pečlivě promyšlenou, se často totiž sám začne zaplétat do logických rozporů ve výpovědi samotné.<sup>168</sup> V okamžiku, kdy rozpory ve výpovědi budou natolik jasné, že je vyslycháný nebude moci vykládat pouze jako omyly nebo přeroknutí, je nejlepší možnost tyto rozpory předložit vyslychanému k posouzení a žádat jejich vysvětlení. Vyslýchaný se tím dostane pod větší emocionální napětí a do pozice, ve které při hodnocení svojí výpovědi musí nutně dojít k závěru, že jeho výpověď je nevěrohodná. V takových situacích pak postačí k přesvědčení vyslychaného k pravdivé výpovědi často pouze zdůraznění neúčelnosti a neudržitelnosti jeho pozice vypovídat lživě.<sup>169</sup>

Využívání rozporů mezi výpovědi a jinými důkazy bývá neúčelnější, pokud jde o překonání orientace vyslychaného vypovídat lživě. Jde v podstatě logickou operaci spočívající v konstruování verze vyslychajícího (vyplývající ze zjištěných materiálů a poznatků), která stojí vedle verze vyslychaného. Logickým spojením soudů vyslychajícího, spolu s předkládáním důkazního materiálu, dochází k zamítnutí verze vyslychaného a potvrzení verze vyslychajícího podle formálního logického zákona protikladu (pouze jeden z protikladných soudů může být pravdivý).<sup>170</sup>

Kriminalistika doporučuje předkládat důkazy velmi obezřetně. Je nutné, aby důkazy, se kterými je při výslechu operováno, byly řádně prověřeny, a aby se vyslychající před jejich předložením přesvědčil, zda vyslychaný trvá na své výpovědi.<sup>171</sup> Teprve prohlásí-li vyslychaný, že na své výpovědi trvá, může vyslychající předložit důkazy, které jsou

---

<sup>168</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 122.

<sup>169</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 28.

<sup>170</sup> PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. S. 71.

<sup>171</sup> MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 335.

v rozporu s výpovědí a požadovat vysvětlení. V praxi jsou doporučovány a uplatňovány následující způsoby předkládání důkazů:

- předkládání důkazů v logickém sledu (aby dávaly obraz skutečnosti a jednoznačně vyvracely podanou výpověď a tím přesvědčily vyslychaného logikou důkazů o neudržitelnosti jeho výpovědi),
- předkládání důkazů narůstající síly (předkládání důkazu, které postupně stále více odhalují lživost jeho tvrzení),
- předkládání rozhodujících důkazů (předložení těch nejpádňějších důkazů lživosti výpovědi),
- předkládání celého souboru důkazů (předložení a zhodnocení dostatečného množství důkazů).<sup>172</sup>

Efektivnost předkládání důkazů lze ještě zvýšit ve vhodných případech jejich demonstrací na místě činu, místě nálezu či místě zjištění.<sup>173</sup>

Strauss<sup>174</sup> uvádí další dílčí taktický postup (argumentace nelogičností výpovědi), který se využívá v zásadě ve spojení s využitím rozporů ve výpovědi a rozporů výpovědi s ostatními důkazy. Mám za to, že považovat tuto dílčí techniku jako zvláštní postup je nadbytečné. Vycházím z toho, že v samotném využívání rozporů ve výpovědi nebo rozporů výpovědi s ostatními důkazy je imanentně obsažena argumentace založená na logických operacích majících přesvědčit vyslychaného o nelogičnosti, nesmyslnosti a neudržitelnosti jeho lživé výpovědi.

#### **4.5 VYUŽITÍ REFLEXNÍCH ÚVAH NA LŽIVĚ VYPOVÍDAJÍCÍHO**

Podstata využití reflexních úvah spočívá v reflexním působení na protistranu, tedy v působení vyslychajícího na psychiku vyslychaného prostřednictvím vytváření

---

<sup>172</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 29.

<sup>173</sup> PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3. S. 256.

<sup>174</sup> STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. S. 122.

myšlenkových úloh, kterou lživě vypovídající může, ale nemusí řešit.<sup>175</sup> Postup vychází z využití poznatků o reflexním myšlení ve spojení s poznatky obecné, soudní i experimentální psychologie při řešení problémových a konfliktních situacích.

Využití reflexních úvah vychází z obecně známého předpokladu, že každá osoba, která má být vyslechnuta a hodlá vypovídat lživě, se na výslech připravuje. Snaží se připravit takovým způsobem, aby její výpověď byla co nejméně pravděpodobná, proto si vytváří a hodnotí možné varianty výpovědi. K tomu potřebuje znát mnoho informací, jako např. jaké množství důkazů mají vyšetřovatelé shromážděny nebo jak schopný je vyslychající. Pokud vyslychaný nemá dostatek informací, nahrazuje je hypotézami, které pak v průběhu výslechu dotváří a upřesňuje z reakcí vyslychajícího a ze vzájemné interakce (nenápadné dotazy, narážky). Silně také upoutávají jeho pozornost objekty ve výslechovém prostředí, které jsou ve vztahu s vyšetřovanou událostí nebo jeho osobou, ovšem jen v tom případě, pokud je vypovídajícímu tento vztah znám. Po komplexním zhodnocení celé situace se vyslychaný rozhoduje, často na základě neopodstatněných závěrů, zda bude vypovídat pravdivě či lživě, popřípadě dotváří podobu výpovědi<sup>176</sup>

Vyslychaný si před samotným výslechem a v jeho průběhu vlastně vytváří subjektivní představu o své současné situaci, ve které se nachází (tzv. planžet). Tato představa se ale velmi často nekryje se skutečnou objektivní situací (tzv. nástupiště) z různých důvodů (např. z nesprávného hodnocení situace). Vyslychaný k dosažení svého cíle ve výslechu analyzuje planžet a hledá reálně možné metody a prostředky (tzv. doktrína řešení), jakými tento cíl dosáhnout. Výsledkem těchto myšlenkových operací je poté představa o určitém řešení dané situace.<sup>177</sup>

---

<sup>175</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika: Vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. ISBN 80-7251-080-0. S. 131.

<sup>176</sup> KONRÁD, Zdeněk. *K některým problémům psychologických léček v kriminalistické taktice*. *Československá kriminalistika*. 1983. č. 4, S. 305.

<sup>177</sup> Srovnání MUSIL, Jan. *Kriminalistika: Vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. ISBN 80-7251-080-0. S. 130-133 a KONRÁD, Z., PIKNA, B. *K některým problémům taktiky výslechu v procesu odhalování a vyšetřování trestné činnosti*. *Československá kriminalistika*. 1978. roč. 11, č. 4, S. 305.

Vyslychající musí při použití reflexních úvah počítat s těmito myšlenkovými variantami vyslychaného a zároveň s nimi nadále pracovat. Úlohou vyslychajícího je za pomoci shromážděných informací a analýzy objektivně existující situace (nástupiště) vytvořit pravděpodobnou úvahu o planžetu vyslychaného. Na základě této úvahy by si měl vyslychající vytyčit i pravděpodobný způsob dosažení cíle (model doktríny), kterého chce vyslychaný v daných podmínkách dosáhnout. Vyslychaný si vytváří vlastní hypotézy toho, jak se vyslychaný v dané situaci zachová a jak ji bude řešit. Vytvořenou hypotézu musí spolu se svým cílem přenést na svůj specifický planžet. Posledním krokem je vytvoření modelu doktríny svého cíle a tím pádem model plánu úkolů a opatření.<sup>178</sup> Tento způsob reflexního myšlení, který vychází z teorie reflexních her, najde širokého využití nejen ve výslechu, ale také v oblasti operativně pátracích prostředků.

Na základě výše popsaného reflexního myšlení lživě vypovídajícího a poznatků z kriminalistické činnosti, je možné vymezit základní typické myšlenkové úlohy a situace, v jejichž rámci může vyslychající s ohledem na zvláštnosti případu, vyslychaného nebo výslechu vytvořit široké spektrum specifických myšlenkových úloh s cílem přivést vyslychaného k postoji vypovídat pravdivě.<sup>179</sup>

Bezprostředně před výslechem je možné vytvořit zejména následující typické myšlenkové úlohy a situace:

- a) Vytvoření úlohy, kterou může vyslychaný řešit na základě navozených asociací tak, že případné zaujetí lživé pozice je z morálního či etického hlediska nemožné nebo z jiného důvodu neúčelné.<sup>180</sup>

---

<sup>178</sup> Srovnání MUSIL, Jan. *Kriminalistika: Vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. ISBN 80-7251-080-0. S. 132-134 a KONRÁD, Z., PIKNA, B. *K některým problémům taktiky výslechu v procesu odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Československá kriminalistika. 1978. roč. 11, č. 4, S. 305-309.*

<sup>179</sup> MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 336.

<sup>180</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 30.

Úlohu vytvoří vyslychající například tím, že do zorného pole vyslychaného ve výslechovém prostředí umístí objekt, který je v silné vazbě s vyšetřovanou událostí. Jakmile si vyslychaný tohoto objektu všimne, začíná řešit myšlenkovou úlohu tím. Hodnotí, zda je pro něj morálně únosné nebo účelné lhát v situaci, kdy vyslychajícímu je známa vazba mezi ním a objektem. Názorně lze uvést výslech podezřelého z krádeže, při kterém jsou ve výslechovém prostředí umístěny objekty, které byly předmětem krádeže. Podezřelý může řešit myšlenkovou úlohu, zda se jedná o ty samé předměty, které byly odcizeny a další na ně navazující úlohy. Řešení může vést vyslychaného k rozhodnutí vypovídat pravdivě, jelikož pro něj nebude únosné nebo účelné dále lhát. Přípustným působením na vyslychaného bude i nepřímý impuls v podobě otázky „Nezdají se vám tyto předměty povědomé?“. Naopak je nutno zavrhnout otázky typu „Jak jste naložil s ostatními?“, jako otázky úskočné, a proto nepřípustné.<sup>181</sup>

- b) Vytvoření úlohy, kterou může vyslychaný řešit na základě svých nedostatečně opodstatněných představ o důkazech svědčících o lživosti jeho výpovědi tak, že zaujetí lživé výpovědi je morálně neúnosné nebo neúčelné.<sup>182</sup>

Úloha se vytvoří poskytnutím určité informace, která je způsobila u vyslychaného v průběhu jejího hodnocení vyústit v dostatečně neopodstatněnou představu o množství informací, které má vyslychající k dispozici, a setrvání na lži se pak jeví jako neúčelné.

V průběhu výslechu je možné vytvořit následující myšlenkové úlohy:

- c) Úloha, kterou může řešit lživě vypovídající na základě navozených asociací tak, že setrvání na lživé pozici je neúčelné a neudržitelné s ohledem na význam informací svědčících o jeho lhaní nebo informovanosti vyslychajícího.

Jde opět o navození asociace v průběhu výslechu předložením objektu, který je v silné vazbě s vyslychaným. Tento předmět je nutné předložit pouze nepřímo.

Pokud je informace vyplývající ze vztahu k tomuto objektu v rozporu s jeho

---

<sup>181</sup> KONRÁD, Z., PIKNA, B. *K některým problémům taktiky výslechu v procesu odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Československá kriminalistika. 1978. roč. 11, č. 4, S. 306.*

<sup>182</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 30.*

výpovědi, vyslýchaný řeší úlohu, zda je známa tato informace i vyslychajícímu. Poté může z důvodu neopodstatněné představy o neudržitelnosti svého tvrzení přejít k pravdivé výpovědi.<sup>183</sup>

- d) Úloha, kterou může lživě vypovídající řešit na základě rozporu mezi fakty tak, že setrvání na lživém postoji je vzhledem k informovanosti vyslychajícího neúčelné.<sup>184</sup>

Úlohu lze vytvořit v průběhu výslechu u osoby přesvědčené o neotřesitelnosti své výpovědi tím, že předloží prověřený důkaz potvrzující opak hlavní myšlenky vypovídajícího. Nejenže tím zvýší emoční napětí, ale vyslycháný začíná řešit úlohu, proč vyslychající nedal nedůvěru k jeho výpovědi dříve, což může vyústit ve změnu postoje z důvodu nesmyslnosti a neudržitelnosti výpovědi.<sup>185</sup>

- e) Vytvoření situace, ve které si lživě vypovídající může učinit nedostatečně opodstatněný úsudek o cíli výslechu, a hovoří pravdivě o skutečnostech, o nichž by se jinak nezmínil. Vyslychající může navodit situaci, v níž si vyslycháný nemůže učinit opodstatněný závěr o cíli výslechu. Docílí toho např. tím, že bude klást důraz na ty skutečnosti, které nemají na význam pro objasnění případu.<sup>186</sup>

Taktické postupy využívající reflexní úvahy patří jistě k těm obtížnějším a lze ho označit i za experimentální. Může být využit především v případech, kdy je vyslycháný silně zainteresován na výsledku procesu poznání předmětné události.<sup>187</sup> Při jeho aplikaci je velmi důležité striktně dodržovat požadavky trestního řádu, požadavky profesionální etiky i poznatky kriminalistické vědy, neboť nesprávně vytvořené myšlenkové úlohy mohou zapříčinit prozrazení důležité informace nebo mohou být považovány za

---

<sup>183</sup> KONRÁD, Z., PIKNA, B. *K některým problémům taktiky výslechu v procesu odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Československá kriminalistika. 1978. roč. 11, č. 4, S. 307.*

<sup>184</sup> KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu.* Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. S. 31.

<sup>185</sup> KONRÁD, Z., PIKNA, B. *K některým problémům taktiky výslechu v procesu odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Československá kriminalistika. 1978. roč. 11, č. 4, S. 308.*

<sup>186</sup> KONRÁD, Z., PIKNA, B. *K některým problémům taktiky výslechu v procesu odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Československá kriminalistika. 1978. roč. 11, č. 4, S. 307, 309.*

<sup>187</sup> MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání.* Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9. S. 336.



porušení zákonnosti. Na druhé straně u nich nehrozí případné nepravdivé doznání nebo sebeobviňování, jelikož myšlenkovou úlohu nemůže řešit osoba, u které neexistuje žádná vazba na předložený objekt nebo informaci.

## ZÁVĚR

Výslech představuje nesmírně komplexní činnost, k níž se vztahuje velké množství informací a poznatků z různých vědních oborů. Celkové obsáhnutí problematiky výslechu by nebylo s ohledem na rozsah diplomové práce dost dobře možné. Pokusil jsem se tedy především postihnout základní aspekty výslechu jako kriminalistické metody se zdůrazněním, že jednotlivé části výslechu spolu vzájemně souvisejí, často se prolínají a doplňují. Zahrnul jsem do práce i některé významné poznatky a informace z oblasti forenzní psychologie, ač jsem si dobře vědom, že jejich bližší rozbor by s ohledem na rozsah práce nebyl možný.

Dosažení cíle výslechu je podmíněno znalostí právního řádu a kriminalistické taktiky. Výrazně k němu přispívají také hlubší znalosti z oblasti forenzní psychologie, které pomáhají lépe pochopit a porozumět chování vyslýchaných.

Právní úpravu výslechu považuji za vyváženou a dostačující. Přestože v trestním řádu není zvolena úprava výslechu obecně, ale jeho jednotlivých druhů, po obsahové stránce v úpravě nevidím důvod ke změně z pohledu de lege ferenda. Vycházím z názoru, že by trestní právo nemělo poskytovat podrobný návod k provedení výslechu, ale mělo by pouze stanovit základní pravidla při jeho provádění, aby byly dodrženy základní zásady trestního řízení, potažmo právního státu. Podrobnější metody a postupy výslechu by měla rozpracovávat kriminalistická nauka.

Pro správné provedení výslechu je nezbytná řádná příprava vyslychajícího. Uvědomuji si, že pečlivá příprava ze strany vyslychajících osob může být s ohledem na jejich časové vytížení velmi těžko proveditelná. Ve svém rozvrhu by si měly ovšem vyčlenit čas alespoň na základní přípravu před každým výslechem.

K úspěšnému provedení výslechu poslouží vyslychajícím především taktické postupy vypracované kriminalistikou, je ovšem nutné mít na paměti, že samotná jejich znalost nezaručuje úspěch s ohledem na jedinečnost každého výslechu. Výslechová činnost je do jisté míry uměním, které zdokonalují vyslychající po celý svůj profesní život. Jsem přesvědčený, že každý vyslychající by měl mít alespoň elementární znalosti z oblasti forenzní psychologie, které by měl postupem času rozvíjet.

Vyslýchanému, který kooperuje, by měl vyslýchající zejména vytvořit vhodné podmínky pro uskutečnění pravdivé a přesné výpovědi. Nekooperující osobu by vyslýchající měl dovést ke změně postoje tak, aby byla pro něj výhodnější pravdivá výpověď.

Cíl diplomové práce, který jsem si vytyčil, jsem splnil. Zásadní poznatky o jednotlivých taktických postupech a metodách používaných ve výslechové praxi jsem podchytil, dostatečně rozebral a upozornil jsem na možnosti a způsoby jejich využití.

## POUŽITÉ PRAMENY

### LITERATURA

BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7308-409-7.

CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-594-X.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4.

GILLERNOVÁ, Ilona., BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3.

GUDJONSSON, Gisli H.: *Interrogative suggestibility and false confessions*. In BROWN, M. J., CAMPBELL, E. A.: *The Cambridge Handbook of Forensic Psychology*. New York: Cambridge University Press, 2010. S. 202-208. ISBN 978-0-521-87809-8.

INBAU, Fred E. et al.: *Criminal Interrogation and Confessions*. Jones & Bartlett Learning, 2011. ISBN 978-0-7637-9936-6.

KONRÁD, Z., NĚMEC, M., NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2.

MATIÁŠK, J., BÁRTA B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. Praha: Orbis, 1966.

MATIÁŠEK, J., SOUKUP, J., BÁRTA, B. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Orbis, 1968.

MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5.

MUSIL, Jan. *Kriminalistika: Vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. ISBN 80-7251-080-0.

MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Eurounion, 2004. ISBN 80-7317-036-1.

NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN 80-72-51-141-6.

PJEŠČAK, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978.

PJEŠČAK, Jan a kol. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. Praha: Naše vojsko, 1986.

PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.

PROTIVÍNSKÝ, M., PRERAD, V. *Taktika výslechu obviněného a svědka v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978.

PROTIVÍNSKÝ, M., MUSIL, J., PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-153-3.

STRAUSS, J. a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6.

STRAUSS, Jiří, NĚMEC, Miroslav a kol. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: Komentář, I. díl. 6., doplněné a přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2008. 978-80-7400-043-0.

ŠIMOVČEK, Ivan a kol. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2001. ISBN 978-80-7380-348-8.

TIPLICA, Mircea. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1999. ISBN 80-7251-007-X.

VRIJ, Aldert.: *Detecting Lies and Deceit: Pitfalls and Opportunities*. Chichester. John Wiley & Sons Ltd, 2008. ISBN 978-0-470-51625-6.

## **ODBORNÉ ČLÁNKY**

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Základy psychologie výslechu. Kriminalistický sborník*. 2000. roč. 45, č. 3, s. 29 – 34.

KONRÁD, Zdeněk. *K některým problémům psychologických léček v kriminalistické taktice. Československá kriminalistika*. 1983. roč. 16, č. 4, s. 289 – 297.

KONRÁD, Z., PIKNA, B. *K některým problémům taktiky výslechu v procesu odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Československá kriminalistika*. 1978. roč. 11, č. 4, s. 303 – 309.

KONRÁD, Zdeněk. *Vysvětlení – zvláštní druh výslechu?. Kriminalistika*. 1999. roč. 32, č. 4, s. 295 – 299.

KONRÁD, Zdeněk. *Využití taktických postupů autoregulace řešení problémových situací na příkladu z praxe. Československá kriminalistika*. 1985. roč. 18, č. 3, s. 216 – 223.

## **PŘÁVNÍ PŘEDPISY**

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

## **INTERNETOVÉ ODKAZY**

Důvodová zpráva k novele trestního řádu [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=335&CT1=0>.

ODSTRČIL, Pavel. MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. *Videokonference: Moderní evropský trend v komunikaci s justičními orgány* [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/videokonference-moderni-evropsky-trend-v-komunikaci-s-justicnimi-organy.aspx>.

VICHEREK, Roman. *Co je nového v trestním řádu od 1.1.2012 - I. Část* [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/co-je-noveho-v-trestnim-radu-od-112012-i-cast-80023.html>.

Seznam speciálních výslechových místností. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-specialnich-vyslechovych-mistnosti.aspx>.

## **ABSTRACT: INTERROGATION TACTICS**

The purpose of this diploma thesis is to systematically summarize knowledge and information about fundamental tactics and methods of an interrogation used in interrogation practice. Knowledge of these procedures is necessary for proper execution of an interrogation and also is suitable for legal practice.

The thesis consists of 4 main chapters, each of them deals with relevant issues within the field of an interrogation.

The First chapter „Interrogation as a forensic method“ includes general discussion about an interrogation and a statement such as definitions of basic concepts, definition of a nature and a purpose of an interrogation. In addition to further this chapter also contains analysis and evaluation of Czech legislation governing the interrogation.

The Second chapter „Preparation of an interrogation“ is focused on a preparation of an examiner before an interrogation as one of important elements to successfully realize itself interrogation and to achieve its goals.

The Third Chapter „Interrogation tactics“ first concentrates on particular phases of an interrogation namely an introduction phase, a monologue and a dialogue where emphasize issues of questioning in practice. Attention is also paid to various situations that may occur during interrogations. This part of third chapter should pursue better insight into the procedure of an interrogation. In the following section basic tactics are analyzed according to various interrogation situations.

The fourth last chapter „Psychological effects on falsely telling people“ handles with interrogation situations when people are not willing to testify truthfully. This chapter offers several basic tactics to attain truthful testimony from falsely telling people. These situations are the most difficult for interrogators in achieving the objectives of an interrogation. Choosing the right tactics is essential element to succeed in whole process of an interrogation.

In the conclusion there is a short summary of basic knowledge obtained from the thesis. This thesis cannot cover the whole issue of an interrogation due to limited scope but it captures the most essential knowledge regarding its tactics.



## **RESUMÉ: TAKTIKA VÝSLECHU**

Cílem této práce je systematicky shrnout poznatky a informace týkající se základních taktických postupů a metod výslechu využívaných ve výslechové praxi. Znalost těchto postupů je nezbytná pro správně provedení výslechu a také vhodná pro právní praxi.

Práce je rozdělena do čtyř základních kapitol, přičemž v každé z nich je pojednáno o relevantních tématech z oblasti výslechu.

První kapitola „Výslech jako kriminalistická metoda“ obsahuje obecné pojednání o výslechu a výpovědi, jako např. definování základních pojmů, podstaty a účelu výslechu. Kromě jiného je v ní také analyzován a zhodnocen stav české právní úpravy výslechu.

Druhá kapitola „Příprava výslechu“ je zaměřena na přípravu vyslýchajícího před samotným výslechem jako jednoho z důležitých prvků k úspěšnému provedení výslechu a dosažení jeho cílů.

Třetí kapitola „Taktika výslechu“ je nejprve zaměřena na jednotlivé fáze výslechu, jmenovitě úvodní fázi, monolog a dialog, kde je zdůrazněna problematiku pokládání otázek v praxi. Pozornost je zde také věnována různým výslechovým situacím, které mohou nastat. Tato část kapitoly by měla směřovat k lepšímu porozumění samotného procesu vyslýchání. V další části jsou pak rozebrány základní taktické postupy v závislosti na výslechové situaci.

Čtvrtá, poslední kapitola „Psychologické působení na lživě vypovídající osoby“ se zabývá situacemi, kdy vyslýchané osoby nejsou ochotny vypovídat pravdivě. V této kapitole jsou představeny základní taktické postupy k získání pravdivé výpovědi u lhoucích osob. Jedná se o situace, které jsou pro vyslýchající nejtěžší s ohledem na získání pravdivé výpovědi a dosažení cíle výslechu. Výběr vhodného postupu je základním prvkem k úspěchu v celém procesu výslechu.

V závěru je krátké shrnutí základních poznatků získaných z práce. Kvůli omezenému rozsahu nemůže práce pojmut celou problematiku výslechu, ale postihuje nejzákladnější poznatky týkající se jeho taktiky.

## **KEY WORDS – KLÍČOVÁ SLOVA**

Interrogation – Výslech

Taktický postup – Tactical Procedure